

The Diak logo is rendered in a bold, pink, sans-serif font. The background of the page features a large, abstract graphic composed of overlapping, semi-transparent pink shapes, including a large white circle and a pink square, creating a modern, layered effect.

**Pilvi Holvisto, Helene Möller,
Niina Oliaku ja Salla Sarkkila**
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan
ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK) -diakoniatyö &
kirkon varhaiskasvatus
Opinnäytetyö, 2024

TUTKIMUS PITÄJÄNMÄEN SEURAKUNNAN DIAKONISESTA KAUPASTA JA PERHETOIMINNASTA

TIIVISTELMÄ

Pilvi Holvisto, Helene Möller, Niina Oliaku ja Saira Sarkkila
Tutkimus Pitäjänmäen seurakunnan diakonisesta kaupasta ja perhetoiminnasta
62 sivua, 2 liitettä
Syksy 2024
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK) -diakoniatyö & kirkon varhaiskasvatustyö.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia Pitäjänmäen seurakunnan diakonisen kaupan ja perhetoiminnan merkitystä alueen lapsiperheille. Tavoitteena oli selvittää diakonisen kaupan ja perhetoiminnan käyttäjäkokemuksia. Opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä Pitäjänmäen seurakunnan kanssa.

Tutkimuspainotteisessa opinnäytetyössä hyödynnettiin sekä kvantitatiivisen että kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmiä. Tutkimuksen kohderyhmä valikoitui Pitäjänmäen seurakunnan kautta. Aineisto kerättiin kyselylomakkeella, jota jaettiin seurakunnassa diakonisen kaupan ja perhetoiminnan lapsiperheille. Kyselylomakkeella kysyttiin diakonisen kaupan ja perhetoiminnan palveluiden riittävyttä ja tarpeellisuutta sekä ovatko palvelut tuoneet lisäarvoa niitä käyttävien elämään. Aineisto analysoitiin ja raportoitiin tutkimuskysymyksistä nousseita teemoja mukaillen.

Tulosten mukaan lapsiperheiden haasteina olivat pienituloisuus, huono-osaisuus ja ylisukupolvisuus. Valitusta otannasta noin puolet (n=25) oli yksinhuoltajia. Kaikki vastaajat hyödynsivät Pitäjänmäen seurakunnan diakonista kauppaa ja/tai perhetoiminnan palveluja. Pitäjänmäen seurakunnan diakonisen kaupan ja perhetoiminnan palvelut toivat perheille säännöllisyyttä ja voimavaroja arkeen. Monille perheille Pitäjänmäen seurakunta oli paikka, jossa he tulivat kohdatuiksi. Pitäjänmäen seurakunnan palveluista oli konkreettista apua perheille.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että Pitäjänmäen seurakunnan palvelut olivat vastanneet perheiden tarpeisiin. Pitäjänmäen seurakunnan diakonisen kaupan ja perhetoiminnan palvelut koettiin monipuolisiksi ja ne tukivat perheiden arkea. Pitäjänmäen seurakunnan palvelut olivat yhteiskunnan tarjoamien palveluiden lisäksi tärkeä tuki arjen säännöllisyyteen ja kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Jatkossa voisi tutkia diakonisen kaupan konseptin mahdollista laajentumista myös muihin seurakuntiin.

Asiasanat: perhetoiminta, diakoninen kauppa, ruoka-apu, huono-osaisuus, osallisuus

ABSTRACT

Pilvi Holvisto, Helene Möller, Niina Oliaku and Salla Sarkkila
Research about Pitäjänmäki parish diaconal shop and activities for families with children
62 p., 2 appendices
Fall 2024
Diaconia University of Applied Sciences
Bachelor of Social Services

The purpose of this thesis was to study on the importance of the diaconal shop and activities for families with children in Pitäjänmäki parish for families with children in the area. The goal was to find out about the users' experiences. This thesis was done in co-operation with Pitäjänmäki parish.

This study was based on quantitative and qualitative research methods. The target group of the study was selected through Pitäjänmäki parish. The material was collected using a questionnaire, which was distributed in the parish to families with children at the diaconal shop and activities for families with children. The questionnaire was used to find out about the adequacy and necessity of the services of diaconal shop and activities for families with children and whether the services add value in the lives of those who use them. The material was analysed and reported on the research questions according to emerging topics.

The results of the study showed that the challenges for these families with children faced were low income, disadvantage and intergenerationality. About a half (n=25) of the selected sample were single parents. All respondents have used of Pitäjänmäki parish's diaconal shop and/or activities for families with children. The services the Pitäjänmäki congregation's diaconal shop and activities for families with children brought regularity and resources to families' everyday lives. For many families, the Pitäjänmäki parish was the place where they were met. The services of Pitäjänmäki parish were a tangible help for families.

In conclusion, it can be stated that the services of the Pitäjänmäki parish met the needs of the families. The Pitäjänmäki parish's diaconal shop and activities for families with children were versatile and supported the everyday lives of families. Services of the Pitäjänmäki congregation were, in addition to the services offered by society, an important support for the regularity of everyday life and comprehensive well-being. In the future, it could be investigated how the diaconal shop model could be extended to other parishes as well.

Keywords: activities for families with children, diaconal shop, food aid, disadvantage, inclusion

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 DIAKONIATYÖ JA DIAKONINEN PERHETYÖ	5
2.1 Ruoka-apu	6
2.2 Taloudellinen tuki	7
2.3 Diakoninen kauppa	8
3 PERHETOIMINTA JA SEURAKUNTA.....	10
3.1 Seurakunnan varhaiskasvatus ja perhetoiminta	11
3.2 Perheiden osallisuus.....	13
3.3 Perheiden resilienssi.....	15
4 KÖYHYYS JA SEN TAUSTASYYYT	17
4.1 Köyhyys ja ylisukupolvinen huono-osaisuus.....	17
4.2 Lapsiperheköyhyys	19
4.3 Kotitalouksien velkaantuminen	21
4.4 Yksinhuoltajuus.....	22
5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITE	24
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	25
6.1 Tutkimusprosessi.....	26
6.2 Tutkimusmenetelmät ja aineistonkeruu	27
6.3 Aineiston analyysi	31
7 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	33
8 TUTKIMUSTULOKSET.....	36
8.1 Tutkimusympäristö ja kohderyhmä	37
8.2 Perhetoiminnan merkitys alueen asukkaille.....	38
8.3 Diakonisen kaupan merkitys palvelun käyttäjille.....	40
8.4 Ylisukupolvisen huono-osaisuuden vaikutuksia perheisiin	43
9 POHDINTA	45

9.1 Johtopäätökset ja jatkotutkimusaiheet	46
9.2 Ehdotuksia diakonisen kaupan ja perhetoiminnan toimivuuteen	49
9.3 Ammatillinen kasvu ja reflektointi	49
LÄHTEET	53
LIITE 1. Saatekirje	63
LIITE 2. Kyselylomake	65

1 JOHDANTO

Köyhyys, erityisesti lapsiperheköyhyys, on lisääntynyt Helsingissä merkittävästi 2000-luvulla. Helsinkiläinen köyhyys koskettaa erityisesti yksinasuvia, lapsiperheitä ja työttömiä ja liittyy yleensä elinkustannusten ja asumisen kalleuteen. (Sepälä & Grönlund, 2022, s. 2.) Suomalaisista lapsiperheistä merkittävällä osalla on toimeentulovaikeuksia. Vuoden 2020 tietojen mukaan 114 300 lasta, eli noin 11 % kaikista lapsista, asui pienituloisissa perheissä. (Tilastokeskus, 2021.)

Osallisuus on keskeinen keino köyhyyden torjumisessa ja syrjäytymisen ehkäisemisessä, lisäksi se vähentää eriarvoisuutta. Yhteiskunnallinen osallistuminen ja yhteisöön kiinnittyminen mahdollistavat ihmiselle osallisuuden tunteen. (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos, i.a.-a.) Diakoninen kauppa on hyvä esimerkki osallisuuden toteutumisesta. Diakonisen kaupan käyttäjät voivat itse vaikuttaa ruokakassinsa sisältöön (Serkkola, 2022).

Pitäjänmäen seurakunnan ehdotuksesta teemme tutkimuspainotteisen opinnäytetyön, jossa käytämme sekä laadullista, että määrällistä tutkimusta. Näiden avulla etsimme vastauksia tutkimuskysymyksiimme. Laadullinen tutkimus on prosessi, jossa näkökulmat ja tulkinnat kehittyvät aineistonkeruun ja tutkimusprosessin edetessä, kun taas määrällinen tutkimus antaa numeraalista tietoa, jota muilla menetelmillä ei ole mahdollista saada (Kiviniemi, 2018, s. 73; Vilka, 2021a, s. 23). Pitäjänmäen seurakunnassa oli 1.11.2023 jäseniä 8290 ja se on väkiluvultaan Helsingin pienin evankelisluterilainen seurakunta (Anne Ylönen, seurakuntasihteeri, henkilökohtainen tiedonanto, 7.12.2023). Vuonna 2023 ruoka-apua Pitäjänmäen seurakunnasta sai noin 60 kotitaloutta, joista lapsiperheitä oli noin 30 (Pia Saarela, diakoni, henkilökohtainen tiedonanto 22.1.2024).

Pitäjänmäen seurakunnalla on erikoisuutena diakoninen ruokakauppa, jonka palvelut voidaan kohdentaa tietyille asiakasryhmille. Seurakunnassa on myös monipuolista perhetoimintaa. Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia Pitäjänmäen seurakunnan diakonisen kaupan ja perhetoiminnan merkitystä alueen lapsiperheille.

Tavoitteena oli selvittää diakonisen kaupan ja perhetoiminnan käyttäjäkokemuksia. Opinnäytetyömme perusteella seurakunnan työntekijät voivat saada tietoa siitä, vastaavatko heidän näkemyksensä kävijöiden kokemuksiin. Lapsiperhe-käsitteellä tarkoitamme perhettä, jossa samassa ruokakunnassa asuu vakituisesti tai osittain vähintään yksi alaikäinen lapsi sekä vähintään yksi vanhempi.

2 DIAKONIATYÖ JA DIAKONINEN PERHETYÖ

Diakoniatyö on työtä, jota tekee kirkon sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilainen. Olennaista diakoniatyössä on, että ihminen nähdään, kuullaan ja kohdataan kokonaisvaltaisesti ja kiireettömästi. Diakoniatyö edellyttää hyvää sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden osaamista. Siihen kuuluu asiakkaan henkinen, hengellinen, terveydellinen, aineellinen ja sosiaalinen tukeminen sekä yhteiskunnallinen vaikuttaminen. Työn toimintamuotoja ovat esimerkiksi ruoka-apu, palveluohjaus, asiointiapu, erilaiset ryhmätoiminnat sekä kasvokkaiset kohtaamiset. Diakoniatyön yksi tehtävä on täydentää sosiaali- ja terveystalvueluita. (Suomen ev.lut. kirkko, i.a.-c.)

Diakoniatyö on merkittävässä asemassa asiakkaiden osallisuuden edistämisessä. Diakoniatyöntekijät auttavat asiakkaitaan kiinnittymään hyvinvointipalveluihin sekä sosiaalisiin verkostoihin, kuten seurakunnan toimintaan ja diakoniaruokailuihin. Tätä kautta he tukevat asiakkaiden osallisuutta ja vahvistavat heidän mahdollisuuksiaan vaikuttaa henkilökohtaista elämäänsä koskeviin asioihin. (Huhanantti & Wallenius, 2022, s. 91.) Kirkkojärjestyksen mukaan diakonian harjoittaminen kuuluu seurakunnalle ja sen jäsenille. Diakonia on suuressa hädässä olevien auttamista kristillisellä rakkaudella. (L 657/2023 24. §.) Diakonisella perhetyöllä tarkoitetaan perheen keskinäisten toimintojen vahvistamista ja tukemista. Seurakunta tarjoaa tukea ja neuvontaa haastavissa elämäntilanteissa. Diakoninen perhetyö on perhe- ja voimavaralähtöistä toimintaa, jolla pyritään vahvistamaan perheyhteyttä. Perhetyö etenee perheen ehdoilla, jossa korostuu

tasavertaisuus ja luottamus. Myös ulkoiset voimavarat ovat tärkeitä ja toimivat perheelle tukiverkkona. Näin vahvistetaan perheiden haasteista selviytymistä. (Suomen ev.lut. kirkko, i.a.-f.)

Diakonisessa perhetyössä yhteistyö korostuu ja sitä tehdään eri alan ammattilaisten välillä. Menetelminä voivat olla erilaiset ryhmätoiminnot, jotka on suunnattu perheille tai vaihtoehtoisesti kotikäynnit perheiden luona, jolloin voidaan myös kartoittaa mahdollinen lisäävun tarve. Seurakuntien ryhmätoiminnot taas tavoittelevat enimmäkseen pienten lasten vanhempia, jotka haluavat kohdata muita ihmisiä, saada vertaistukea ja virikkeellistä toimintaa. Perheillä on myös mahdollisuus saada taloudellisiin tilanteisiinsa tukea ja neuvontaa sekä seurakunnan myöntämiä avustuksia. (Suomen ev.lut. kirkko, i.a.-f; Rättyä, 2012, s. 106–107.) Kaikki diakoninen työ seurakunnissa on kirkkolain alaista (L 652/2023).

2.1 Ruoka-apu

Lapsiperheiden ruoka-apuun turvautumista on tutkittu melko niukasti. Ruoka-apuun turvautuvissa lapsiperheissä on huoltajina enemmän naisia kuin miehiä. Alle 56-vuotiaista naisista kaksi kolmesta elättää vähintään yhtä alaikäistä lasta. Myös yksinhuoltajien määrä on ruoka-avunsaajissa suuri. Neljäsosa vastanneista oli yhden vanhemman taloudessa ja heillä oli vähintään yksi alaikäinen lapsi elätettävänä. (Laihiala, 2020, s. 81–83.) Vuonna 2012 julkaistussa leipäjonoreportissa oli haastateltu seitsemää vantaalaista perheen äitiä, jotka joutuivat hakemaan ruoka-apua paikallisesta toimipisteestä. Tutkimuksen mukaan rahan puute oli arjessa koko ajan läsnä, mutta sitä ei haluttu välittää lapsille. Vanhemmat ilmaisivat, että lapset olivat epätasa-arvoisessa asemassa parempituloisten perheiden lapsiin nähden. Hyvinvointia yritettiin pitää yllä korostamalla perheen ja muiden ihmissuhteiden merkitystä materian sijaan. Ruoka-apuun turvautuminen hävetti useammin niitä äitejä, joilla oli kaksi tai useampi lapsi elätettävänä. Häpeän kokemukset juonsivat epäonnistumisen tunteesta, etteivät he olleet

kykeneviä elättämään perhettään ja ruoka-apuun turvautuminen koettiin sosiaalisesti poikkeavana toimintana. (Laihiala, 2020, s. 81–85.)

Ruoka-apu on yleensä kaupungin sosiaalitoimen, kolmannen sektorin palveluntarjoajien, kuten järjestöjen tai kirkon tarjoamia ruoka-avustuksia. Avustukset ovat ruokajakoa, ruokakasseja, maksuttomia hävikkilounaita tai kauppaan osoitettuja maksusitoumuksia. Apu on yleensä tarkoitettu tilapäiseksi ja suurimman kriisin keskellä olevaksi avustukseksi, josta ei pitäisi tulla jatkuvaa. (Pia Saarela, diakoni, henkilökohtainen tiedonanto 24.11.2023.) Ruoka-avussa ruokaa ei aina ole saatavilla riittävästi. Lapsiperheillä voi myös olla haasteita päästä tiettyinä aikoina leipäjonoihin tai yhteisöruokailuihin eikä ruoka-avussa tarjottu ruoka välttämättä vastaa heidän tarpeitaan tai ruokailutottumuksiaan. (Laihiala, 2020, s. 91.)

Ruoka-apu ei ilmiönä ole kuitenkaan uusi. Ruoka-avusta on puhuttu leipäjonoina ja ne yleistyivät 1990-luvun laman aikana. Silti on huomattava, että 2000-luvulla ruoka-avun määrä on lisääntynyt räjähdysmäisesti ja toimijoiden määrä on lisääntynyt yli puolella. Ruoka-avussa tulee myös esille kirkon eettiset ja moraaliset arvot. Hengelliset toimijat kuten evankelisluterilaiset seurakunnat ovat ottaneet ruoka-avustuksen omalle vastuualueelleen. Kirkko onkin valtakunnallisesti ruoka-avustuksessa erityisen suuri toimija. (Ohisalo & Saari, 2014, s. 9–13.)

2.2 Taloudellinen tuki

Perheille suunnattuja taloudellisen tuen muotoja on esimerkiksi erilaiset perheetuudet, kuten vanhempainraha, lapsilisä ja kodinhoidontuki. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2023). Perustoimeentulotukea voi saada perhe, jonka tulot ja varallisuus eivät riitä pakollisiin arjen kuluihin (Kela, i.a.). Sosiaalitoimesta on mahdollista saada täydentävää tai ennaltaehkäisevää toimeentulotukea, mutta se on viimesijainen yhteiskunnan taloudellisista tuista (Helsingin kaupunki, i.a.-a).

Ihminen voi kohdata talousongelmia missä tahansa elämänvaiheessaan, taustastaan riippumatta. Tänä päivänä monet ihmiset kamppailevat

maksuvaikeuksien ja ylivelkaantumisen kanssa ja taloudelliset ongelmat vaikuttavat ihmisiin kokonaisvaltaisesti. Talous- ja velkaneuvonta ovat tahoja, jotka auttavat kartoittamaan apua hakeneen henkilön taloustilannetta laajemmin. Seurakunnat tarjoavat keskusteluapua diakoniatyöntekijöiden kanssa, jotka toki myös avustavat tilanteiden kartoittamisessa. Diakoniatyöntekijällä on lisäksi mahdollisuus auttaa asiakasta kertaluontoisesti taloudellisessa hätätilanteessa. Diakoniatyöntekijä auttaa apua hakeneen henkilön löytämään oikeiden palvelujen piiriin sekä mahdollisesti osallistuu tapaamisiin, jotta hänen ongelmiinsa löydettäisiin helpottava ratkaisu. (Suomen ev.lut. kirkko, i.a.-j.) Arvostava kohtaaminen on merkityksellistä. Henkilölle on annettava tilaa työstää omaa tilannettaan hänelle sopivalla tavalla ja hänellä on oltava oikeus valita itselleen tarpeellisia palveluja, kuten talousneuvontaa. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2023, s. 183.)

Virallisten tahojen jälkeen käännetään usein kirkon puoleen. Kirkko on kolmannen sektorin palveluista viimeinen, joka tarjoaa taloudellista tukea. Diakoniatyön kautta tapahtuvaan taloudelliseen auttamiseen seurakunnissa varataan vuosittaiseen talousarvioon tietty määräraha. Diakoniatyön resurssit sekä asiakkaiden avun tarve vaihtelevat seurakunnittain. Vaikeina aikoina, kun yhteiskunnassa on taloudellista laskusuhdannetta, avun tarve voi kasvaa niin suureksi, että määrärahat loppuvat kesken. Tällöin voidaan anoa lisärahoitusta tai järjestää keräyksiä avustusmäärärahojen kartuttamiseksi. (Rättyä, 2012, s. 93.)

2.3 Diakoninen kauppa

Pitäjänmäen seurakunnassa on erikoisuutena erilainen ruoka-avun muoto. Seurakunnasta löytyy oma diakoninen ruokakauppa. Toiminnan tarkoituksena on, että ihmiset tulevat hakemaan ruokakassin kirkon omissa tiloissa olevasta kaupasta. Diakonisesta kaupasta he saavat paikan päällä valita jokaisen haluamansa tuotteen, ja näin toimimalla myös hävikki vähenee. (Pia Saarela, diakoni, henkilökohtainen tiedonanto 24.11.2023.) Valinnanmahdollisuudet lisäävät myös osallisuutta. Tutkimusten mukaan elämän merkityksellisyys löydetään usein juuri osallisuuden kautta (Juusela, 2022). Pitäjänmäen seurakunnan diakonisen

kaupan idea tuli esille kävijöiden toiveesta saada vaikuttaa oman ruokakassinsa sisältöön. Aikaisemmin he saivat ruokapankin tarjoaman ruokakassin, jonka sisältöön ei voinut vaikuttaa. Diakonisen ruokakaupan tuotteet tulevat Stadin safkasta, joka on hävikkiruokaterminaali Helsingin kaupungin ja seurakuntien käyttöön. Seurakunnan työntekijät kokevat, että heille diakoninen kauppa on myös työväline. Kaupassa kävijät pääsevät halutessaan kaupan yhteydessä tai erillisen keskusteluajan varaamalla keskustelemaan diakoniatyöntekijän kanssa. Vastavanlaisia diakonisia kauppvoja löytyy tällä hetkellä ainakin Tampereelta (Serkkola, 2022.) ja Helsingissä Hermannin valinta (Pörsti, 2023).

Stadin safka hyödyntää ja jakaa hävikkiruokaa, joka muutoin menisi hukkaan. He välittävät lahjoitettua ruokaa ruoka-avun toimijoille, jotka jakavat ruokaa eteenpäin erilaisissa tilanteissa, kuten ruokajaoissa sekä hävikkiruokailuissa. (Helsingin kaupunki, i.a.-b.) Myös diakoninen kauppa saa Stadin safkalta tuotteita jaettavaksi. Määrä ja ruoka vaihtelevat, eikä siihen juuri voi vaikuttaa. Hävikkiruokaa saadaan heidän kauttaan viikossa kaksi kertaa. Viikon toisella kerralla Pitäjänmäen seurakunta saa valita kuormasta tarvitsemansa tuotteet. Tällä tavoin hävikkituotteet saadaan jaettua eteenpäin ja käyttöön, etteivät ne lopulta päädy roskiin. Ajoittain hävikkikuormassa on tarjolla lihaa, kalaa, kanaa sekä muita proteiinilähteitä. Osa laitetaan automaattisesti pakastimeen, jolloin ne säilyvät pidempään ja saadaan varmistettua, että proteiinilähteitä olisi myös myöhemmin tarjolla kaupassa kävijöille. Toisinaan tarjolle saatu ruoka-avustus on hyvin hiilihydraattipitoista, kuten makeiset.

Osa diakonisen kaupan tuotteista ostetaan kauppatilauksilla. Kauppaan saadaan tällöin tarvittavia tuotteita, joilla katsotaan olevan suuri kysyntä diakonisen kaupan käyttäjille. Sillä myös korvataan tuotteita, joita ei Stadin safkan hävikkiruokaterminaalista ole saatu. Kauppatilauksen tekevät diakoniatyöntekijät. Diakoninen kauppa toimii pienessä tilassa, jossa hyllyillä on esillä erilaisia elintarvikkeita, mutta välillä tarjolla on muitakin kodin tavaroita. Seurakunnan vapaaehtoiset kutsuvat tarjolle myös villasukkia, jotka ovat suosittuja. Diakonisessa kaupassa myös todella kohdataan ihminen. Heitä kuullaan ja heidän kanssaan keskustellaan.

Kaupassa käynnin jälkeen voidaan varata uusi aika esimerkiksi keskustelulle. (Pia Saarela, diakoni, henkilökohtainen tiedonanto 24.11.2023.)

Tuotteet ovat diakonisessa kaupassa esillä selkeästi ja ne tulevat lahjoituksina eri yhteistyötahoilta sekä -kaupoilta ja ovat useimmiten hävikkiruokaa. Pitäjänmäen seurakunnan diakoniatyöntekijä kertoi myös, että diakoniseen ruokakauppaan voi lahjoittaa tuotteita erityisesti lapsiperheille lähellä olevan K-marketin välityksellä. Lahjoittaja voi siis ostaa K-marketista lapsiperheille tuotteita lahjoittaakseen ne diakoniseen kauppaan. Toisinaan diakonisessa kaupassa on mahdollisuus toteuttaa tietyn asiakkaan erikoisempi toive huomioiden esimerkiksi henkilön allergia tai hygienia. (Pia Saarela, diakoni, henkilökohtainen tiedonanto 24.11.2023.)

3 PERHETOIMINTA JA SEURAKUNTA

Perheen muodostavat henkilöt, jotka asuvat yhdessä avio- tai avoliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa joko keskenään tai yhdessä yhteisten tai toisen osapuolen lapsen tai lasten kanssa. Lapsiperheellä tarkoitetaan sellaista perhettä, jossa kotona asuu alle 18-vuotias lapsi. (Tilastokeskus, i.a.) Lapsiperhe-käsitteellä tarkoitamme perhettä, jossa samassa ruokakunnassa asuu vakituisesti tai osittain vähintään yksi alaikäinen lapsi sekä ainakin yksi vanhempi.

Seurakunta on yhteisö, jonka kristityt muodostavat ja se on osa paikallista kirkkoa; hallinnollista paikallisseurakuntaa. Se kuuluu yhteen yhdeksästä hiippakunnasta, joita johtavat piispat Suomen evankelisluterilaisessa kirkossa. (Suomen ev.lut. kirkko, i.a.-d.) Seurakunta pyrkii vahvistamaan monimuotoisten perheiden hyvinvointia perhelähtöisellä työotteella. Seurakunnat toimivat usein aktiivisessa perhekeskus- yhteistyössä hyvinvointialueiden, kuntien sekä järjestöjen kanssa. Seurakunnissa arvostetaan perheiden moninaisuutta ja erilaisuuksia ja niissä

pyritään vahvistamaan perheiden osallisuutta, yhteenkuuluvuutta sekä aktiivisuutta. (Suomen ev.lut. kirkko, i.a.-a.)

3.1 Seurakunnan varhaiskasvatus ja perhetoiminta

Yhteiskunnassa järjestettävä varhaiskasvatus perustuu varhaiskasvatuslakiin (L 540/2018). Osallisuus varhaiskasvatuksessa on lapsen kuulumista ryhmään ja ryhmässä tapahtuvaan vuorovaikutukseen lapsen omasta lähtökohdasta katsoen. Lapsilla tulee olla mahdollista olla oma itsensä sekä vaikuttaa omaan elämänsä. (Opetushallitus, i.a.) Seurakunnassa järjestettävä varhaiskasvatus perustuu kirkkolakiin (L 652/2023) ja kirkkojärjestykseen (L 657/2023) sekä kirkkohallituksen toiminnan linjauksiin, jotka edistävät kirkon toimintaa ja seurakuntatyötä. Kirkkohallitus tukee, ohjaa ja koordinoi seurakunnan toimintaa ja hallintoa. Seurakunnan tehtävänä on toteuttaa kristillistä kasvatusta sekä opetusta. (Suomen ev.lut. kirkko, i.a.-h.) Kirkolle ei ole tehty erillistä omaa kasvatopedagogiikkaa, vaan se noudattaa yleisiä pedagogisia lainalaisuuksia. (Suomen ev.lut. kirkko, i.a.-e). Lasten kanssa tehtävässä työssä seurakunnassa on keskeisinä elementteinä viime vuosina ollut muun muassa kokonaisvaltainen kohtaaminen ja osallisuuden tukeminen (Häkkinen, 2021, s. 11).

Perhetyötä tehdään julkisella sektorilla, järjestöissä, yrityksissä ja seurakunnissa. Perhetyössä ei ole selkeästi rajattua ammatillista alaa. Sitä tehdään ammattirajojen yli ja moniammatillisesti eri organisaatioissa. Perhetyö on ammattilaisten toteuttamaa, tavoitteellista ja ammatillista työtä perheen tukemiseksi. Perhetyö lähtee perheen tarpeista ja on toiminnaltaan joustavaa perheiden tarpeisiin mahdollisimman hyvin vastaten. Perhekeskeisyys ja perhelähtöisyys ovat termejä, joita usein käytetään perhetyössä. Perhekeskeisyys on sitä, että työskentelyssä koko perhe otetaan mukaan ratkaisuihin, jotka koskevat perheen lapsia. Lähtökohtaisesti perhetyön perhekeskeisyydessä on oletuksena, että vanhemmat tarvitsevat neuvontaa ja ohjausta lapsen hoidossa, kasvatuksessa sekä muissa asioissa. Perhelähtöisyys on muun muassa sitä, että perhe saa itse määritellä ketä perheeseen kuuluu ja millainen se on. Näin perhe saa olla oman tilanteensa

asiantuntija, ja perheenjäsenten väliset suhteet tulevat huomioiduksi. (Sutinen, 2016, s. 57–58.) Perhetyö on sosiaalihuoltolain alaista toimintaa (L 1301/2014).

Seurakuntien perhetoiminta, jota toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa, on yksi ennaltaehkäisevän ja vahvistavan toiminnan muoto. Seurakunnissa työskentelee paljon laaja-alaiseen perhetyöhön koulutettuja ihmisiä, kuten diakonit, varhaiskasvatuksen ohjaajat ja nuorisotyöohjaajat. Ennaltaehkäisevän perhetoiminnan katsotaan kuuluvan kaikille kirkon työntekijöille. (Suomen ev.lut. kirkko, i.a.-a.)

Seurakunnat tarjoavat paljon avointa ennaltaehkäisevää perhetoimintaa, joka on pääosin maksutonta, eikä edellytä ilmoittautumista. Tällaista toimintaa ovat esimerkiksi perhekahvilat ja –kerhot sekä erilaiset tapahtumat. Seurakunnan perhetyöllä tarkoitetaan kaikkea seurakuntien vapaaehtoisten ja työntekijöiden toteuttamaa toimintaa, jolla vahvistetaan ihmisten välisiä suhteita ja kohtaamisia. Perhetyö on usein jaettu korjaavaan ja ongelmia ennaltaehkäisevään perhetyöhön, josta jälkimmäistä kutsutaan perhetoiminnaksi. (Suomen ev.lut. kirkko, i.a.-i.) Seurakunnissa myös kaikki perheiden kanssa tehtävä työ on kirkkolain alaista (L 652/2023).

Seurakunnan perhetyöllä ja -toiminnalla ei ole olemassa yksiselitteistä määritelmää (Häkkinen & Valtonen, 2021, s. 202). Seurakunnassa perhetyöllä voidaan tarkoittaa myös perhelähtöistä työtettä, jonka perusteella jokaisen seurakunnan työntekijän tehtävänä on tukea ja huomioida perheiden erilaisia tarpeita ja tehdä laajasti yhteistyötä niin seurakunnan sisällä kuin sen ulkopuolellakin. On myös keskusteltu siitä, voisiko seurakunnissa puhua vain perhetoiminnasta perhetyön sijaan ja näin laajentaa perhetoiminnan käsite seurakunnissa kattamaan kaikki perhelähtöinen ajattelu, tukeminen ja toiminta. (Valtonen & Sutinen, 2016, s. 111, s. 173.)

Perhelähtöinen seurakunta ottaa kaikki vastaan juuri sellaisina, kuin he ovat. Seurakunta kohtaa ihmisen arvokkaasti sekä kristillisen ihmiskäsityksen kautta. Osallisuus perhelähtöisessä seurakunnassa näyttäytyy siten, että seurakunnan

toimintaa suunnitellaan, arvioidaan ja toteutetaan yhdessä perheiden kanssa. (Suomen ev.lut. kirkko, i.a.-g.) Osallisuus perheessä tarkoittaa, että aikuiset ja lapset tekevät yhdessä päätöksiä, jotka tyydyttävät kaikkia (Kettunen, 2017).

Seurakunnalla on tarkoitus saada perheiden omat voimavarat käyttöön. Perhelähtöisyys on ajatusmalli, jossa lapset ovat seurakuntiemme aarteita. Perhelähtöisessä seurakunnassa tarjotaan tukea lasten vanhemmille sekä parisuhteeseen. Turvallinen tila, jossa perheet kohtaavat, on perhelähtöisesti suunniteltu toimintaympäristö. Perhelähtöisyyttä on myös tuntee, millaisia perheitä seurakunnan alueella asuu. Seurakunnat muodostavat verkostoja, jossa perheillä on mahdollisuus olla muiden ilona ja tukena sekä vahvistaa omaa kasvuaan ihmisinä ja kristittyinä. (Suomen ev.lut. kirkko, i.a.-g.) Perheitä kohdataan siellä, missä perheet ovat: tapahtumissa ja kauppakeskuksissa sekä toisinaan kotona. Tällä tavalla seurakunta tulee tutuksi myös niille alueiden perheille, jotka eivät ole aktiivisesti mukana seurakunnan tapahtumissa tai eivät kuulu kirkkoon. (Suomen ev.lut. kirkko, i.a.-a.)

3.2 Perheiden osallisuus

”Osallisuus on liittymistä, suhteissa olemista, kuulumista, yhteisöllisyyttä. Osallisuus on yhteensopivuutta ja mukaan ottamista. Se on osallistumista ja siihen liittyen vaikuttamista ja demokratiaa. Se on myös kaiken edellä mainitun järjestämistä ja johtamista.” (Isola ym., 2017, s. 3.) Osallisuus on mahdollisuutta vaikuttaa oman elämänsä tapahtumiin. Se ilmenee omassa elämässä päätösvaltana, vaikuttamisena esimerkiksi ryhmissä, palveluissa tai vaikkapa yhteiskunnallisesti. Osallisuus voi myös olla panostamista yhteiseen hyvään. (Isola ym., 2017, s. 5.)

Osallisuudesta säädetään myös lain puitteissa esimerkiksi perustuslaki (L 731/1999 2. luku 6 §, 7 §) määrittelee, että olemme kaikki yhdenvertaisia lain edessä. Lapset ovat myös tasa-arvoisessa asemassa yksilöinä. Ihmisellä on oikeus vaikuttaa itseään koskeviin päätöksiin, ja jokaisella on oikeus turvallisuuteen, vapauteen ja koskemattomuuteen. Myös lastensuojelulaki määrittelee

lasten osallisuutta. Lasten mielipiteellä on merkitystä ja heidän toivomuksensa ja mielipiteensä on otettava huomioon päätöksenteossa, heidän kehitystasonsa edellyttämällä tavalla. (L 417/2007 4. luku, 20 §.) Lapsen myönteinen kokemus nähdystä ja kuullusta tulemisesta on osallisuutta (Suomen ev.lut. kirkko, i.a.-k).

Kirkon kasvatuksen barometrin 2020 mukaan seurakunnassa perheiden vaikuttamismahdollisuudet eivät ole toteutuneet kovinkaan hyvin. Tutkimustuloksen mukaan seurakunnan koolla on vaikutusta perheiden mahdollisuuteen osallistua heille tarkoitetun toiminnan suunnitteluun. Todennäköisesti selitys tälle on se, että suurissa seurakunnissa on käytössä enemmän resursseja, toisaalta pienissä seurakunnissa jäsenet tunnetaan paremmin. (Mattila, 2023, s. 25, s. 35, s. 43.)

Kristinuskon perusnäkemysiin kuuluu ihmisarvon, ihmisoikeuksien sekä yhdenvertaisuuden puolustaminen. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja oikeuksien turvaaminen on merkittävää, sillä heillä ei ole samoja vaikutusmahdollisuuksia kuin aikuisilla. Kun kirkon päätösten vaikutuksia ennakoitaan ja arvioidaan, päästään todennäköisemmin parempiin lopputuloksiin, ja kirkko pystyy olemaan se yhteisö, joka aina hallinnon tasolta saakka huolehtii heikoimmistaan. Tämän vuoksi LAVA eli lapsivaikutusten arviointi on ollut Suomen evankelisluterilaisen kirkon kirkkojärjestyksessä (L 657/2023) jo vuodesta 2015. Lasten oikeuksien sopimuksen mukaisesti lapsivaikutusten arviointia on toteutettava yhteiskuntamme kaikilla päätöksenteon tasoilla. (Suomen ev.lut. Kirkko, i.a.-b.) Suomessa on käytössä kansallinen lapsistrategia, jonka pohjana toimii YK:n lapsen oikeuksien sopimus (Sosiaali- ja terveysministeriö, i.a.).

Kun edistetään osallisuutta, tulisi erityisesti kiinnittää huomiota kaikista heikommassa asemassa oleviin (Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos, i.a.-b). Osallisuus ja sen kokemus edistää ja lisää hyvinvointia, turvallisuutta ja uskoa omaan mahdollisuuteen sekä tulevaisuuteen. Sen tavoitteena on muun muassa vähentää köyhyyttä, syrjäytymistä ja eriarvoisuutta. Osallinen ihminen kokee olevansa osa kokonaisuutta, jolloin hän pystyy vaikuttamaan elämänsä kulkuun ja yhteisiin asioihin sekä tulee kuulluksi. Osallisuus näyttäytyy ihmisen elämässä

mahdollisuutena määritellä, mihin palveluun tai toimintaan hän osallistuu, sekä mahdollisuutena omannäköiseen elämään. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, i.a.-c.)

Suomen evankelisluterilainen kirkko määrittelee itsensä “osallisuuden yhteisöksi”, joka välittää ja kantaa vastuuta ihmisistä. Kirkko onkin panostanut paljon erilaisten yhteisöllisten toimintamallien rakentamiseen, kuten rippikouluun. Lisäksi seurakuntalaisten osallisuutta on parannettu muun muassa jumalanpalveluksissa ja muussa seurakuntaelämässä. Uskonnollisuus voi vähentää yksinäisyyttä juuri sen mahdollistaman osallisuuden ja yhteisöllisyyden vuoksi. Ei kuitenkaan ole automaatio, että näin aina kävisi. (Saari, 2016, s. 303–305.)

3.3 Perheiden resilienssi

Suomen kielestä ei löydy luontevaa suomennosta resilienssille, mutta sillä tarkoitetaan selviytymiskykyä. Sillä tarkoitetaan, miten ihminen selviää vaikeuksista, sopeutuu muutoksiin ja miten hän mahdollisesti kehittyy niiden seurauksena. Resilienssi ei kuitenkaan aina tarkoita sopeutumista haasteisiin, vaan se voi myös olla ennakoivaa toimintaa. Tunne selviämisestä luo toivon, jossa voi nähdä tulevaisuuden. Resilienssi kohdistaa suunnan tulevaan. (Lipponen, 2020, s. 9.) Arjen resilienssi sisältää monia pieniä asioita. Joskus elämässä tulee haasteita, jotka voivat olla hyvin kuormittavia. Oma mieli voi muodostaa näissä tilanteista ajatuksia, joihin jäädään kiinni. Pohjana resilienssillä on aina lopputulos siitä, että kokemuksen kautta tilanteista voi selvitä ja oppia. Henkilöt, jotka kokevat liian nuorina vaikeita vastoinkäymisiä, eivät saa tätä kokemusta elämässään. (Lipponen, 2020, s. 35.)

Resilienssiä voidaan vahvistaa ja oppia aivojen neuroplastisuuden ansiosta. Aivot muuttuvat, kun ne reagoivat kokemuksiin. Ihmisen suhtautuminen stressiin ja kohtaamiinsa hankaliin tilanteisiin vaikuttaa myös aivoalueisiin, jotka säätelevät stressiä. Positiiviset tunnekokemukset parantavat stressinsietokykyä ja lisäävät voimavaroja. Pitkäaikainen stressi vahingoittaa aivojen kehitystä, mutta toisaalta

taas altistuminen stressille voi johtaa parempaan selviytymiseen myöhemmässä elämässä, eli ihminen karaistuu. (Poijula, 2018, s. 58–59.) Resilienssi ei ole ihmisellä oleva ominaisuus vaan se on käyttäytymistä, toimintaa ja ajattelua, jota pystyy kehittämään ja oppimaan (Poijula, 2020, s. 21).

Resilienssi perheessä näkyy kykynä säilyä toimintakykyisenä pitkittyneiden vastoinkäymisten ja kriisien aikana sekä niistä palautumisena. Tähän sisältyy myös perheenjäsenistä huolehtiminen haastavien tapahtumien jälkeen. Resilienssi ei ole pelkästään ennalleen palautumista, vaan siinä myös ponnahtetaan eteenpäin ja sopeudutaan myönteisesti ajan kuluessa. Kun krooninen stressi on peräisin ihmissuhdevaikeuksista, henkilökohtaisista haasteista tai yhteisistä vastoinkäymisistä, sen vaikutukset leviävät koko perheeseen. Yhden perheenjäsenen selviytymisellä on vaikutusta muihin perheenjäseniin, koska se voi häiritä, rajoittaa tai helpottaa muiden selviytymistä. (Poijula, 2020, s. 152–153.)

Resilienssi tai sen puute toteutuu perheiden ja sukujen lisäksi myös erilaisissa yhteisöissä. Diakonisen kaupan ympärille on rakentunut yhteisö, jonka jäsenet jakavat usein samoja haasteita arjessa. Diakonisen kaupan käyttäjät tietävät saavansa apua seurakunnalta, mutta he myös auttavat toisiaan, siinä missä voivat. Resilienssi on näissä tilanteissa myös yhteisöllistä. (Pia Saarela, diakoni, henkilökohtainen tiedonanto 6.8.2024.)

Usko voi olla myös väline, jonka avulla traumaattinen tai stressaava tilanne käännetään positiiviseksi, pyritään etsimään hyötyjä tai merkitystä vaikeuksista ja hankalista elämäntilanteista. Hengellisyys voi myös antaa syyn elää. Uskon avulla keitetään lähes mitä tahansa vastoinkäymisiä. Tämä toki edellyttää, että ihmisellä on myönteinen yhteys Jumalaan tai korkeampaan voimaan ja että usko on resurssi, turvasatama, josta voi ammentaa voimaa omaan elämään. (Poijula, 2020, s. 203.)

4 KÖYHYYS JA SEN TAUSTASYYT

Huono-osaisuuden kasaantuminen tietyille alueille tai lähiöihin on alkanut näkyä suomalaisissa kaupungeissa viimeisen parinkymmenen vuoden aikana. 1990-luvulla työttömyys, pienituloisuus ja matala koulutustaso eivät olleet lähiöille tunnusomaisia, mutta vuonna 2011 näitä huono-osaisuuden osatekijöitä oli keskittynyt erityisesti 1960–1970-luvulla rakennettuihin lähiöihin. Eritoten pääkaupunkiseudulla tämä on näkyvää, sillä huono- ja hyväosaiset asuvat selkeästi omilla asuinalueillaan. (Van Aerschot ym., 2016, s. 540.)

Kerrostalovaltaiset lähiöalueet ovat 2010-luvun lopussa erottuneet pientaloalueilta huono-osaisempina selvemmin kuin 1990-luvun lopussa. Työikäisten pienituloisuus on kasvanut nopeammin jo valmiiksi pienituloisilla alueilla, johon liittyy alueiden kerrostalovaltaisuus ja suuri ARA-vuokratulojen osuus. (Kauppinen & Munkkila, 2022, s. 70.) Köyhyys ja huono-osaisuus ovat merkittävä ongelma yhteiskunnassamme. Ongelmien hoitamisen sijasta tulisi pyrkiä niiden ennaltaehkäisemiseen. Köyhyyttä ja huono-osaisuutta torjutaan parhaiten hyvinvointipolitiikan avulla, johon tarvitaan päättäjiltä poliittista tahtoa. (Melin, 2012, s. 74.)

4.1 Köyhyys ja ylisukupolvinen huono-osaisuus

Köyhyys tulee olemaan entistä suurempi ongelma tulevaisuudessa, eikä siihen ole löydetty ratkaisua. Julkisen tahon turvaverkot voivat tulevaisuudessa pettää ja monet perheet voivat syrjäytyä ja ajautua taloudelliseen ahdinkoon. Kolmannen sektorin toimijat, kuten seurakunnat ja järjestöt ovat tärkeässä roolissa köyhyyden ehkäisemisessä. (Helin ym., 2010, s. 169.) Köyhyys, erityisesti lapsiperheköyhyys, on lisääntynyt Helsingissä merkittävästi 2000-luvulta lähtien. Helsinkiläinen köyhyys koskettaa erityisesti yksinasuvia, lapsiperheitä ja työttömiä ja se liittyy yleensä elinkustannusten ja asumisen kalleuteen. (Seppälä & Grönlund, 2022, s. 2.)

Helsinkiläisessä köyhydessä ongelmallista on asuinväestön pitkittynyt pienituloisuuden kasvu, joka miltei kaksinkertaistui vuosien 2000 ja 2013 välillä (Hieta-niemi, 2016). Henkilöillä, jotka kokevat elämässään osallisuutta, on suurempi todennäköisyys nähdä tulevaisuudessa positiivisia mahdollisuuksia. Köyhyyttä kokeneilla henkilöillä osallisuuden tunne on selvästi madaltunut. Syrjäytymisen vaara on suuri henkilöillä, jotka eivät ole kokeneet osallisuutta lainkaan. (Leemann ym., 2021.)

Ylisukupolvisella huono-osaisuudella tarkoitetaan vanhempien huonon sosioekonomisen aseman siirtymistä lapsille (Ilmakunnas ym., 2020, s. 199). Henkilöillä, jotka kärsivät ylisukupolvisesta huono-osaisuudesta arkea usein kuormittaa monet eri syyt, jotka ovat toisiinsa kytköksissä. Heillä myös elämäntavat, elintaso ja elämänlaatu on keskimääräistä heikompaa muuhun väestöön verrattuna. (Saari ym., 2020, s. 210, s. 249.) Ennen kaikkea huono-osaisuus on sivuun jäämistä elämän myönteisestä siirtymästä sekä yhteiskunnan kehityksestä. Suomalainen huono-osaisuus ei pääsääntöisesti ole periytyvää eikä pysyvää, ja valtaosa huono-osaisuuteen päätyneistä perheiden jäsenistä pääsee jossain välissä mukaan yhteiskunnan myönteiseen kehitykseen. (Saari ym., 2020, s. 16.)

Perhetaustalla on paljon merkitystä ihmisen aikuisuudessa. Koulutustasolla, työttömyydellä ja toimeentulotuen asiakkuudella on taipumusta siirtyä sukupolvelta toiselle. Ilmiötä, jolla vanhempien huono-osaisuus siirtyy vanhemmilta lasten aikuisuuden perheeseen, ei tunneta täysin. Keskeisenä tekijänä tutkimuksissa on nähty ympäristötekijöiden, kuten perheen, suvun ja asuinalueen, merkitys. Vanhempien huono-osaisuuden ja lasten aikuisuuden asemien välistä yhteyttä voidaan selittää kahden mekanismin kautta. Ne ovat resurssit ja oppiminen. Huono-osaisilla vanhemmilla on vähemmän taloudellisia, sosiaalisia ja kulttuurisia resursseja käytettävissään. Sosiaaliset resurssit tarkoittavat sosiaalisia verkostoja ja jäsenyyksiä, jotka tuovat mukanaan aineetonta pääomaa, kuten tukea, apua ja tärkeitä kontakteja työmarkkinoille tai yliopistoon. Kulttuuriset resurssit puolestaan sisältävät maun ja mieltymykset sekä yleisen tietotaidon koulutusjärjestelmästä. Taloudelliset resurssit taas tarkoittavat tuloja ja varallisuutta, eli materiaalista hyvinvointia. Lasten kouluttautuminen voi aiheuttaa perheille suoria tai

epäsuoria kustannuksia, joiden merkitys on suurempi pienituloisissa perheissä kuin hyvätuloisissa. Taloudellisten resurssien niukkuuden takia opintoja keskeytyy erityisesti ammatillisissa oppilaitoksissa. (Kallio ym., 2020, s. 180–182.)

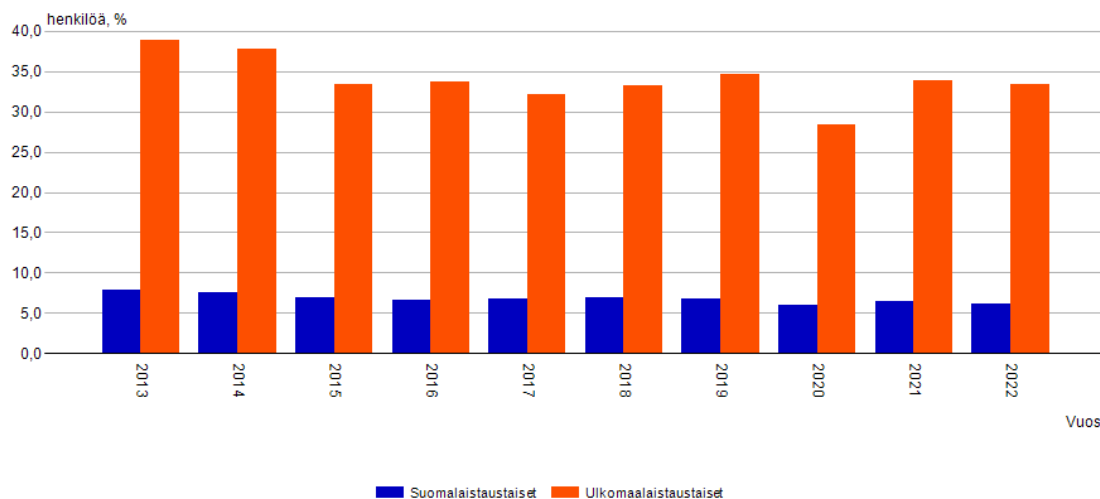
Köyhyys ja pienituloisuus voivat aiheuttaa vanhemmille stressiä, toivottomuutta ja näköalattomuutta. Niukkuusteorian mukaan jatkuvat rahahuolet aiheuttavat ”mielen tunneloitumista” eli sitä, että kaikki ajatukset ja toiminta ovat vain taloudellisissa huolissa, sekä henkisen kapasiteetin vähenemistä. Toimeentulohuolten tuoma henkinen kuorma voi heijastua lasten elämään stressinä ja vaikuttaa kodin ilmapiiriin negatiivisesti. Tämä mahdollistaa sen, että lapset omaksuvat huono-osaisen identiteetin jo varhain, mikä voi myös rajata heidän tulevaisuuden odotuksiaan ja haaveitaan. (Kallio ym., 2020, s. 182.)

1990-luvun lama synnytti suurtyöttömyyttä. Sen aikakauden suuret leikkaukset tuottivat seuraaville sukupolville ikävän seuraamuksen, lama-ajan lapsuuden. Nyt 2020-luvut poliittiset leikkaukset ja päätökset vaikuttavat jälleen erityisesti lapsiin ja nuoriin. Tästä syystä on tärkeää tutkia, miten 1990-luvun lama vaikutti sen ajan lapsiin ja nuoriin ja miten se näyttäytyy nykyään heidän aikuisuudessaan. Lapsi, joka on syntynyt huono-osaiseen perheeseen, on todennäköisesti myös aikuisuudessaan huono-osainen. 1990-luvun lamalla on ollut vaikutuksia ihmisten mielenterveysongelmiin ja matalaan koulutustasoon. Lama-ajan raskaiden kokemusten myötä on syntynyt sukupolvelta toiselle siirtyvä aineettoman ja aineellisen köyhyyden ketju. (Isola & Suominen, 2016, s. 65–67.)

4.2 Lapsiperheköyhyys

Lapsuudessa koetulla köyhyydellä on välittömiä vaikutuksia lapsen hyvinvointiin sekä kauaskantoisia vaikutuksia koulutustasoon ja työmarkkina-asemaan aikuisuudessa. Yksinhuoltaja- ja maahanmuuttajaperheiden tilanne on erityisen huolestuttava ja tilanne vaatisi huomiota yhteiskunnassamme päättäjien puolelta. (Lindroos ym., 2021, s. 9.) Seuraavassa kuviossa (Kuvio 1.) käy ilmi, että

lapsiperheillä pienituloisuutta Helsingissä ilmenee eniten ulkomaalaistaustaisissa perheissä.

Lähde: Lasten hyvinvointi/Helsingin kaupunki

Kuvio 1. Pienituloisissa asutokunnissa asuvien lasten osuus ikäryhmästä muuttujina Syntyperä ja Vuosi. Pienituloisissa asutokunnissa asuvien osuus, %, Alle 18-vuotiaat yhteensä. (Helsingin seudun avoimet tilastotietokannat, 2021a)

Lasten köyhyyden kokemusten vaikutukset ovat moniulotteisia ja kokonaisvaltaisia. Sen lisäksi, että perheen taloudellisten resurssien vähyyks voi näkyä muun muassa ruoan puutteena, huonona vaatetuksena tai harrastusmahdollisuuksien rajoittumisena, se saattaa näyttäytyä myös sosiaalisena eristäytymisenä, osattomuutena ja lapsen kokemana huolena perheen taloudellisesta tilanteesta ja hyvinvoinnista. (Kallio & Hakovirta, 2020, s. 22.) Lapsuudessa koetulla köyhyydellä on myös yhteys aikuisuuden mielenterveysongelmiin (Bask ym., 2021, s. 132).

Lapsiköyhyys määritelmänä tarkoittaa sitä, että lapsi asuu perheessä, jossa perhe joutuu tulemaan toimeen alle köyhyysrajan vuosituloilla (Hietaniemi, 2016). Lapsiperheköyhyys määritelmänä taas kertoo niiden lasten osuudesta, jotka asuvat perheissä, joissa perhe joutuu tulemaan toimeen alle köyhyysrajan vuosituloilla verrattuna kaikkiin alle 18-vuotiaita lapsia sisältäviin perheisiin (Kallio & Hakovirta, 2020, s. 27).

Absoluuttisella köyhyydellä tarkoitetaan, etteivät saadut tulot riitä edes välttämättömiin tarpeisiin, kuten ruokaan, juomaan ja suojaan. Suomessa köyhyys on kuitenkin suhteellista; ajatellaan ihmisen olevan köyhä silloin, kun hän ei voi resursseiltaan saavuttaa minimiksi katsottua elintasoja tai osallistua yhteiskunnan edellyttämään elintapaan. Köyhyydestä tulee väistämättä häpeän tunnetta, kun ihminen ei pysty elämään sellaista elämää kuin haluaisi tai onnistu tavoittamaan yhteiskunnan edellyttämiä minimistandardeja. Tämä koskettaa myös lapsia, jotka yhdistävät köyhyyteen leimautumisen eli stigman sekä kokevat sen vuoksi erittäin vahvoja negatiivisia tunteita. Lapset voivat yhdistää varakkuuteen jopa luonteenpiirteitä esimerkiksi niin, että he mieltävät varakkaampien olevan ulospäinsuuntautuneita ja köyhien sitä vastoin nöyriä ja sulkeutuneita. Lasten taloudellista eriarvoisuutta tutkiessa ilmenee merkittävänä se, että samassa taloudellisessa tilanteessa olevien lasten kanssa on myös helpompi solmia ja syventää ystävyys-suhteita. Näin esimerkiksi pelkän tuloköyhyyden mittaaminen ei kerro riittävästi lapsiköyhyyden laajemmista vaikutuksista. Lapsiperheköyhyyden taustalla vaikuttaa usein huoltajan tai huoltajien matala koulutustaso tai muutos työelämässä. Varsinaisesti työssäkäyntikään ei silti suojaa lapsiperheitä köyhyydeltä vaan köyhyys työssäkäynnistä huolimatta on tämän ajan ilmiöistä juuri se, joka kuvaa aikamme lapsiperheitä. (Kallio & Hakovirta, 2020, s. 14–15, s. 17.)

4.3 Kotitalouksien velkaantuminen

Suomalaisten kotitalouksien velkaantumisaste eli käytettävien vuositulojen suhde velkaan on kansainvälisesti melko alhainen. Siinä on kuitenkin tapahtunut radikaali muutos. Esimerkiksi vuonna 1975 velkaantumisaste oli 40 %, kun vuonna 2014 se oli noussut peräti 121,7 %:iin. Keskimäärin suomalaisilla on velkaa noin vuoden ansiotulojen verran. Silti monet taloustieteilijät pitävät velkaantumisastetta edelleen kohtuullisena. Tätä nostavat paitsi isot asuntolainat, myös nykyinen luottovetoinen yhteiskuntamme. Ilmiö on kuin raha olisi muuttunut muoviksi ja yhä useampi eläkin ainakin ajoittain velalla. Velka itsessään ei kuitenkaan ole ongelma vaan ihmisten kasvava maksukyvyttömyys. (Hänninen & Hänninen, 2015, s. 63–69.)

Usein velaksi eläminen on ihmisille tilanteen sanelema pakko. Liian pienet tulot johtavat velkaantumiseen. Ironista on, että velkaantuminen on tapahtunut aikana, jolloin maailmantalous on ollut räjähdysmäisessä kasvussa. Kun aiemmin säästämistä pidettiin hyveenä, nyt se katsotaan lähes paheeksi, sillä ihmisten tulisi jatkuvasti olla kuluttamassa, vaikka sitten velkarahalla. Tasa-arvoisen yhteiskunnan kannalta ongelmamme onkin juuri siinä, ettei ylivelkaantunut tai köyhä kykene kerryttämään säästöjä lainkaan, ja jos sosiaalietuuksia leikataan jatkuvasti, pahenee köyhien tilanne entisestään. Yhteisten verorahojen sijaan jokainen joutuu huolehtimaan itsestään, eikä kaikilla ole siihen edellytyksiä tai keinoja. (Hänninen & Hänninen, 2015, s. 63–69.)

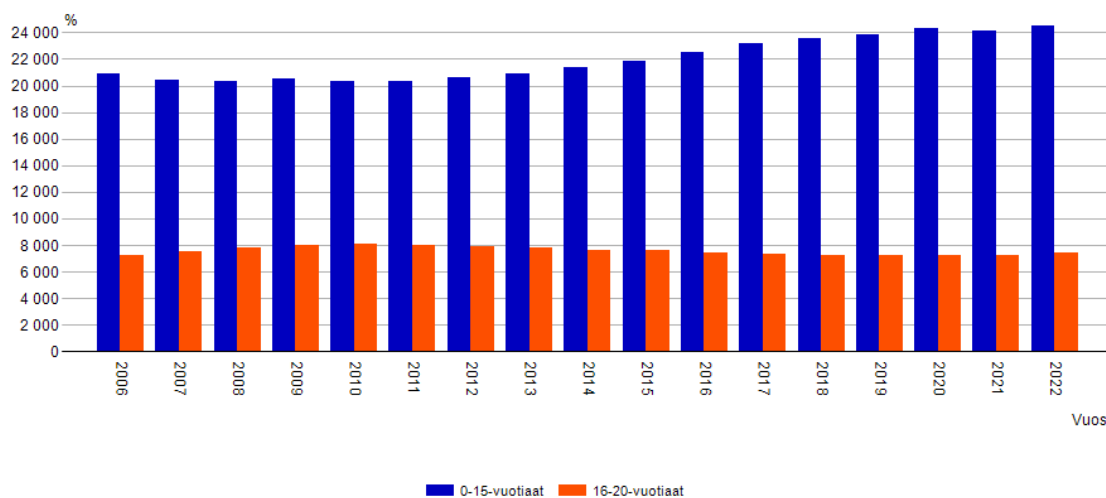
Velkaantumisen syitä on yleensä enemmän kuin yksi. Henkilön elämäntilanteen säilyessä vakaana hän kykenee maksamaan velkansa, kunnes tapahtuu jotain yllättävää, kuten lomautus tai työttömyys. Tällöin tulot eivät yleensä riitä velkojen maksamiseen. Velkaantuminen aiheuttaa ihmisissä häpeän tunteita ja syyllisyyttä. Ihmiset voivat ajatella, että ovat ainoat, jotka ovat kyseisessä tilanteessa. Tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa, vaan velkaantua voi meistä kuka tahansa. Osaan velkaantumisen syistä voi vaikuttaa itse, osaan taas ei. Toisinaan velkojen maksun haasteet juontavat juurensa globaaleihin syihin saakka, kuten Covid19-pandemian aikaan kävi. (Takuusäätiö, i.a.) Pahempaa kuin rahan puute ovat kuitenkin sulkeutuvat ovet ja mahdollisuuksien pienentyminen (Hänninen & Hänninen, 2015, s. 159).

4.4 Yksinhuoltajuus

Lähivuosikymmenten aikana avio- ja avoliittojen kariutumisesta on tullut suurin selittävä syy yksinhuoltajien määrän kasvulle. Vuonna 1988 tulleen avioliittolain jälkeen erot ovat vakiintuneet noin 13000–14000 vuositasolle. Aiemmin perinteisestä syystä eli puolison kuolemasta on tullut harvinaisempi syy yksinhuoltajuudelle. Toinen perinteinen syy on ollut lapsen syntyminen avioliiton ulkopuolella. (Forssén ym., 2009, s. 48–49.)

2000-luvulla yksinhuoltajaperheisiin viitataan usein, kun puhutaan lapsiköyhyydestä tai köyhyydestä. Nykyisin köyhyyden yleistymisen syynä pidetään ansiotulojen vähenemistä. Kotona pitkät lastenhoitajaksot ovat todettu olevan yhteydessä äidin työmarkkina-asemaan. Mikäli äidillä on alhainen koulutustaso ja työsuhde ei ole voimassa, on todennäköisempää, että hänen kotihoidontukijaksonsa on pidempi, kuin jos hänellä olisi voimassa oleva työsuhde. (Forssén ym., 2009, s. 101–103.)

Yksinhuoltajaperheet ovat Helsingissä selkeästi yleisempiä kuin muualla Suomessa. Merkittävässä osassa yksinhuoltajaperheistä on huoltajana äiti. Lasten kasvaessa kohti aikuisikää vanhempien erot kasvavat prosentuaalisesti ja näin yksinhuoltajaperheiden määrä lisääntyy. (Helsingin kaupungin tietokeskus, 2007.) Alla näkyvässä kuviossa (Kuvio 2.) tulee ilmi yksinhuoltajaperheissä asuvien lasten ja nuorten määrä Helsingissä vuosina 2006–2022.

Lähde: Nuorisotietokanta/Helsingin kaupunki

Kuvio 2. Yhden huoltajan perheissä asuvat lapset ja nuoret, muuttujina Ikä ja Vuosi. Henkilöä, Yhden huoltajan perheissä asuvat. (Helsingin seudun avoimet tilastotietokannat, 2021b)

Yksinhuoltajuutta on kuvattu useammalla eri käsitteellä, joista moni oli erittäin leimaava. Heitä on muun muassa kutsuttu poikkeaviksi ja heidän lastensa kuvattu elävän marginaalissa. Vasta 1970-luvulla yksinhuoltaja-termi vakiintui suomen kieleen. Tänä päivänä yksinhuoltaja on käsitteenä kuitenkin hieman

haasteellinen, sillä esimerkiksi perhetilastoissa yksinhuoltajaperheet jaetaan yhden huoltajan perheiksi vain asumisen perusteella, ottamatta huomioon lapsen hoitomuotoa. Monimuodostuvat asumisjärjestelyt ja perheet sekä yhteishuoltajuus tekevät yksinhuoltaja-termin aikaisempaa ongelmallisemmaksi. (Forssén ym., 2009, s. 11.)

Helsinkiläisissä perheissä joka neljäs alle 18-vuotias asuu yksinhuoltajaperheissä, mikä on yleisempää kuin muualla Suomessa. Yksinhuoltajuus on työttömyyden ohella lapsiperheiden köyhyysriskiä kasvattava tekijä. Yksinhuoltajuus korostuu myös perustoimeentulotuen piiriin kuuluvien asiakkaiden joukossa. Taloudelliset ongelmat ja pienituloisuus vaikuttavat lapsiperheiden hyvinvointiin ja voivat olla ylisukupolvisia. (Helsingin kaupunki, i.a.-c.)

5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITE

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia Pitäjänmäen seurakunnan diakonisen kaupan ja perhetoiminnan merkitystä alueen lapsiperheille. Tavoitteena oli selvittää diakonisen kaupan ja perhetoiminnan käyttäjäkokemuksia. Tutkimusaihe oli Pitäjänmäen seurakunnan ehdottama ja tutkimus toteutettiin kyselylomakkeella. Pitäjänmäen seurakunta hyötyy tutkimuksen tuloksista konkreettisesti ja saavat tutkimuksen kautta tietoa diakonisen kaupan sekä perhetoiminnan merkityksestä kävijöilleen. Samalla kyselylomakkeella keräsimme diakonisen kaupan ja perhetoiminnan palveluista kehittämissuhteita, joista seurakunta saisi itse tehdä johtopäätöksensä ja toteuttaa mahdolliset jatkotoimenpiteet.

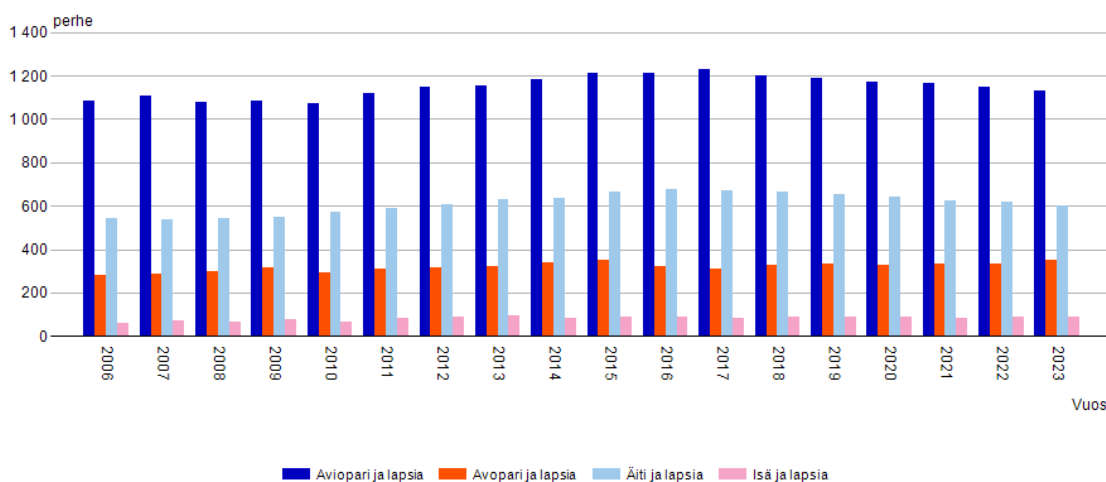
Tutkimuskysymykset ovat:

1. Millainen merkitys Pitäjänmäen seurakunnan diakonisella kaupalla on alueen lapsiperheille?

2. Millä tavoin seurakunnan perhetoiminnan palvelut ovat vastanneet perheiden tarpeita?

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Pitäjänmäen seurakunnassa oli 1.11.2023 jäseniä 8290. Se on väkiluvultaan Helsingin pienin evankelisluterilainen seurakunta. Pitäjänmäen seurakunnassa on 15 työntekijää vuoden 2024 alusta alkaen. (Anne Ylönen, seurakuntasihteeri, henkilökohtainen tiedonanto 7.12.2023.) Helsingin tilastotietokannasta selviää, että Pitäjänmäen peruspiirissä on selkeästi eniten 1–2-lapsisia perheitä, suurperheet ovat harvinaisia. Tämä lukema on pysynyt lähes samana yli kahden vuosikymmenen ajan. (Helsingin seudun avoimet tilastotietokannat, 2024b.) Alla näkyvässä kuviossa (Kuvio 3.) näkyy Helsingin Pitäjänmäen alueen perheellisten jakauma perhetyypin mukaan.

Lähde: Tilastokeskus

Kuvio 3. Helsingin perheet perhetyypin mukaan 31.12. (Helsingin seudun avoimet tilastotietokannat, 2024a)

Seurakunnat ovat merkittävässä asemassa tukemassa perheitä ja lapsiperheitä sekä henkisesti, hengellisesti että taloudellisesti. Pitäjänmäen seurakunnan

työntekijöillä on käsitys, että heillä käyvät ihmiset ovat usein itsekin useammassa roolissa: autettavia, vapaaehtoisia työntekijöitä, auttajia ja seurakuntalaisia. He korostivat sitä, ettei auteta ylhäältä käsin, vaan ollaan ihmisiä ihmisille ja ymmärretään se, että jokainen voi jossain elämänsä vaiheessa olla tilanteessa, jossa tarvitsee apua. Pitäjänmäen seurakunnan työntekijät ovat huomanneet, että tämä asetelma on voimaannuttava ja inhimillinen, kun ketään ei lokeroida vain johonkin tiettyyn rooliin. (Pia Saarela, diakoni, henkilökohtainen tiedonanto 24.11.2023.)

Opinnäytetyön työelämänyhteistyökumppanina toimii Pitäjänmäen seurakunta, jonka kanssa olemme tehneet työelämäyhteistyösopimuksen. Heidän diakonia-työntekijänsä Pia Saarela tuki meitä opinnäytetyössämme. Kohderyhmäksi valikoituivat Pitäjänmäen seurakunnan diakonista kauppa ja/tai perhetoimintaa käyttävät perheet, joissa on ainakin yksi alaikäinen lapsi edes osittain asumassa. Teimme kyselyn Pitäjänmäen seurakunnan tiloissa, missä oli helppo ja luonteva tavata kyselyyn osallistuvia perheitä.

6.1 Tutkimusprosessi

Opinnäytetyömme tutkimusprosessi alkoi marraskuussa 2023 Helsingissä. Olimme alkuun yhteydessä Pitäjänmäen seurakuntaan sähköpostitse ja sen jälkeen sovimme ajan tapaamiselle Pitäjänmäen seurakunnan tiloihin, jossa kokoonnuimme ensimmäisen kerran yhdessä 24.11.2023. Tapasimme tuolloin diakoniatyöntekijän Pia Saarelan, joka osasi kattavasti kertoa Pitäjänmäen seurakunnan toiminnasta, koska hän oli työskennellyt hyvin laajasti erilaisissa tehtävissä seurakunnan sisällä. Seurakunta oli kiinnostunut saamaan tietoa siitä, miten heidän palvelujaan käyttävät perheet ovat kokeneet palvelut ja ovatko ne olleet merkityksellisiä heille. Myös tärkeäksi aiheeksi tuli se, ovatko palvelut vastanneet perheiden tarpeita. (Pia Saarela, diakoni, henkilökohtainen tiedonanto, 24.11.2023.)

Keskustelumme pohjalta aloimme yhdessä havainnoimaan, mitkä toimenpiteet ja tavat olisivat oikeita, jotta saisimme selville Pitäjänmäen seurakuntaa

mietityttävät kysymykset heidän palveluistaan. Diakoniatyöntekijä Pia Saarelalla oli luottamus siihen, että vastaukset saataisiin selville juuri kysymällä kyselylomakkeella tarkentavia kysymyksiä palvelujen käyttäjiltä. Lähdimme työstämään opinnäytetyön tutkimusprosessia pohtimalla keskeisiä käsitteitä.

Saimme opinnäytetyön suunnitelman valmiiksi niin, että ehdimme tammikuussa 2024 seminaariin esittelemään sen. Tämän jälkeen aloitimme kyselylomakkeen suunnittelemisen. Tässä vaiheessa etsimme paljon tietoa, miten kyselylomakkeesta saadaan toimiva sekä selkeä, jotta saisimme vastaukset tutkimuskysymyksiimme. Testasimme kyselylomakkeen toimivuutta vertaisryhmän koekäyttäjiiin. Testauksessa huomattiin, että kyselylomakkeeseen piti tehdä vielä muutoksia, jotta se toimisi paremmin. Alkukevällä jatkoimme kyselylomakkeen työstämistä niin, että se saatiin lopulliseen muotoon maaliskuussa. Kohdistimme kysymykset vastaamaan tutkimuskysymyksiimme. Tämän jälkeen pystyimme toteuttamaan kyselyn seurakunnassa.

Kyselylomaketta jakoi kaksi opinnäytetyömme ryhmän jäsentä, jotka olivat harjoittelussa Pitäjänmäen seurakunnassa. Kyselylomakkeet jaettiin käyttäjille paperiversioina, jotta kyselylomakkeemme tavoittaisi kaikki perheelliset palvelujen käyttäjät. Näistä syistä vastausprosentti oli korkea. Toukokuuhun mennessä olimme saaneet tarvittavan määrän vastauksia ja aloitimme paperilomakkeista vastausten siirron sähköiseen Forms-tiedostoon. Forms-tiedoston käyttö selkeytti analysoimaan saatuja vastauksia. Kesän aikana luokittelimme ja analysoimme vastauksia sekä kirjoitimme saamiamme tuloksia opinnäytetyöhön. Saimme työme käsikirjoitusvaiheeseen ja osallistuimme seminaariin elokuussa 2024.

6.2 Tutkimusmenetelmät ja aineistonkeruu

Päätimme tehdä tutkimuspainotteisen opinnäytetyön. Tutkimuksessa ensimmäisenä määritellään tutkimuskysymykset. Seuraavaksi valitaan aineisto, jolla pystytään vastaamaan tutkimuskysymyksiin. Kolmantena vaiheena on aineiston keruu ja sen analysointi. Viimeisenä vaiheena vastataan tutkimuskysymyksiin

aineistoa hyödyntäen. (Ahola, 2007, s. 48.) Toteutimme tutkimukseen liittyvän kyselyn diakonisen kaupan ja perhetoiminnan käyttäjille kyselylomakkeella, jossa käytimme laadullisia ja määrällisiä tutkimuksia. Saimme parhaan tutkimustuloksen, kun hyödynsimme kumpaakin tutkimusmenetelmää. Määrällisen ja laadullisen tutkimuksen yhdistäminen tarkoittaa monimenetelmää, jonka vuoksi se tuottaa paremman lopputuloksen yhdessä, kuin erikseen (Seppänen-Järvelä ym., 2019, s. 332). Pyrimme kuitenkin kysymään kysymyksiä, jotka tukivat tutkimuksen tutkimuskysymyksiä.

Opinnäytetyössä käytettävää aineistoa saa käyttää ainoastaan saatekirjeessä ilmoitettuun käyttötarkoitukseen. Aineiston säilyttämisessä tulee huomioida, että aineisto on vain liitetiedostossa ilmoitettujen henkilöiden ja tahojen saatavilla. Tällöin myös tietoturvasuus tulee huomioiduksi. (Kuula, 2011, s. 222.) Aineisto säilytettiin niin, että se oli vain opinnäytetyöhön osallistuvien opiskelijoiden saatavilla, kuten saatekirjeessä (LIITE 1.) oli ilmoitettu. Tietosuojalaki määrittelee henkilöiden suojaamista kaikissa henkilötietojen käsittelyssä (L 1050, 2018).

Määrällisessä tutkimuksessa voi muun muassa saada vastauksia kysymyksiin, miten tai kuinka paljon jokin asia ilmenee. Määrällisellä tutkimuksella mitataan numeraalista tietoa tutkittavasta asiasta. (Vilka, 2021a, s. 23.) Saimme määrällisellä tutkimuksella aineistosta paljon erilaista numeraalista tietoa, jota käytimme aineiston analyysissä. Näiden vastausten avulla pystyimme tekemään vertailuja tuloksista. Saimme vastauksia käyttäjien aktiivisuuteen ja miten paljon ja mitä palveluja he olivat käyttäneet. Pystyimme tämän avulla myös tutkimaan aineistoista esille nousevia ilmiöitä tarkemmin ja mahdollisia syitä mistä ne voisivat johdeta.

Laadullisessa tutkimuksessa voidaan tutkia muun muassa ihmisen arkipäivän kokemuksia. Kaikki tutkimus perustuu aineiston analyysiin ja tulkintaan. (Vilka, 2021a, s. 17–18.) Tutkimuksesta tulevalle aineistolle saadaan vastaus tutkimuskysymyksiin. Aineiston ansiosta uusien näkökulmien löytäminen mahdollistuu ja omien oletusten esiintyminen minimoituu. (Eskola, 2018, s. 212.) Laadullisella analyysillä pyritään pääsemään omaan aineistoon sisälle niin, että aineisto ei

tunnu enää hajanaiselta (Vilka, 2021a, s. 153). Saimme laadullisen tutkimuksen avulla aineiston, jolla saimme vastauksia tutkimuskysymyksiimme. Pystyimme myös tämän avulla tulkitsemaan tarkemmin mitä vastaajat halusivat meille kertoa, eikä tulkintamme ollut pelkästään numeraalisen tiedon varassa vaan saimme tulkita kokemusta avointen kysymysten vastauksista. Avoimilla kysymyksillä saimme myös suoria vastauksia käyttäjien voimavaroista sekä tulevaisuuden toiveista.

Yleisin tapa aineistonkeruuseen määrällisessä tutkimuksessa on kyselylomake. Aineistonkeruu on tärkeä osa tutkimusta ja siinä korostuu hyvin rakennettu kyselylomake, jolloin tutkimukseen osallistuja ymmärtää kysymykset niin kuin ne on tarkoitettu. Kun kyselylomakkeessa olevissa kysymyksissä on valmiit sekä numeroituvat vastausvaihtoehdot, tukevat ne parhaan lopputuloksen saavuttamisessa. Valmiiden kyselylomakkeiden aineisto koodataan numeraaliseen muotoon jatkokäsittelyä varten. Jos lomakkeissa ilmenee täyttämättömiä kohtia, voi luotettavuuden kannalta olla parempi ratkaisu jättää ne kohdat koodaamatta ylös. (Valli, 2018, s. 261–262.) Kyselylomakkeiden numeraaliset ja avoimien kysymysten vastaukset lisäsimme Forms-ohjelmaan. Jos kyselylomakkeissa ilmeni täyttämättömiä kohtia, jätimme ne tyhjäksi emmekä tulkinneet niitä.

Lomakekysymysten tavoitteena on, että kysymysten merkitys on kaikille sama ja niillä pystytään mittaamaan haluttua asiaa. Kysymyksissä tulee myös huomioida, että vastaajat pystyvät vastaamaan kysymyksiin ja heidän tietonsa on riittävää. (Ahola, 2007, s. 56.) Kyselylomakkeessa tulee kysyä ainoastaan asioita, joita tutkimuksen suunnitelmassa aiotaan mitata. Kysymykset voivat olla muun muassa monivalintakysymyksiä eli suljettuja kysymyksiä tai avoimia kysymyksiä. (Vilka, 2021b, s. 105–106.) Kyselylomakkeella oli 68 kysymystä, jotka olivat avoimia sekä monivalintakysymyksiä. Kysymykset oli suunnattu diakonisen kaupan sekä perhetoiminnan perheellisille käyttäjille. Käytimme paljon aikaa kysymysten muotoiluun ja testasimme kyselylomaketta Hermannin Valinnan asiakkailla. Hermannin Valinta on osa Helsingin seurakuntayhtymän diakoniatyön toimintaa (Pörsti, 2023).

Aineisto kerättiin Pitäjänmäen seurakunnan tiloissa maalis–toukokuussa. Jaoin paperiset kyselylomakkeet (LIITE 2.) kävijöille ja autoimme heitä tarvittaessa lomakkeiden täyttämässä. Kävijän täyttäessä lomaketta, olimme itse kauempana, kuitenkin valmiina selventämään kyselylomakkeen kysymyksiä tarvittaessa. Kyselyn täytettyään kävijä pudotti kyselylomakkeen postilaatikkoon, josta keräsimme ne myöhemmin yhteen. Näin kyselylomakkeet täytettiin nimettöminä, eikä vastauksia voi yhdistää keneenkään henkilöön tai perheeseen. Kyselylomakkeiden aineistosta keräsimme vastaukset ja kokosimme ne opinnäytetyöhömme. Kyselyyn sisällytimme myös diakonisesta ruokakaupasta sekä perhetoiminnasta vastanneiden kehitysideoita, jotka annamme tutkimuksemme jälkeen Pitäjänmäen seurakunnalle jatkotoimenpiteitä varten.

Lomakkeessa kysyttävien kysymysten täytyy olla tutkimuksen kannalta merkityksellisiä. Jokaiseen kysymykseen täytyy löytyä perustelu tiedossa olevalla tiedolla tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi, 2024, s. 87.) Kyselyn taustatiedoista saimme paljon sellaista tietoa, joka auttoi meitä ymmärtämään tarkemmin perheiden mahdollisia kokemuksia ja niihin vaikuttavia syitä. Tutkimuslomakkeista ilmeni ylisukupolvisuus, huono-osaisuus, pienituloisuus sekä yksinhuoltajuus. Saimme avoimilla sekä monivalintakysymyksillä vastauksista suoraa tietoa, sekä taustatietojen avulla selvitimme seurakunnan palveluita käyttävien elämäntilanteita. Perehdyimme näihin yhteiskunnan ilmiöihin ja niistä löytyi paljon kirjallisuutta, joka tuki tutkimusaihettamme.

Verkkolomakkeen ja paperilomakkeen välillä tehtävä valinta on haasteellinen. Verkkolomakkeet ovat nykyisin yleisempiä ja ne tallentuvat suoraan sähköiseen järjestelmään. Kuitenkin verkkolomakkeisiin voi kohdistua tavoitettavuusongelmia. (Vehkalahti, 2014, s. 48.) Valitsimme kyselylomakkeeksi paperisen version, koska Pitäjänmäen seurakunnan diakoniatyöntekijä tuntee diakonisen kaupan käyttäjät. Hän oli sitä mieltä, että kyselyyn vastattaisiin todennäköisemmin, kun lomake annettaisiin käyttäjille samalla kun he käyttävät seurakunnan palveluja (Pia Saarela, diakoni, henkilökohtainen tiedonanto, 24.11.2023).

Kyselyyn osallistui yhteensä 56 Pitäjänmäen seurakunnan perheellistä kävijää, joista 11 vastaajaa oli diakonisen kaupan käyttäjiä ja 45 muita perhetoimintoja käyttäviä perheitä. Tärkeänä huomiona tuli esille, että paperinen kyselylomake koettiin seurakunnan käyttäjien puolesta parhaalta tavalta lähteä tutkimaan aihetta. Henkilökohtaisten haastatteluiden sopiminen ei olisi ollut helppoa ja seurakunta itse ehdotti, että paras tapa toteuttaa tutkimus olisi käyttää kyselylomaketta, jossa olisi laadullisia ja määrällisiä kysymyksiä. Tarkoituksena oli, että kyselylomakkeen pystyisi täyttämään samalla kun henkilö tai perhe asioi diakonisessa kaupassa tai osallistui perhetoimintaan.

6.3 Aineiston analyysi

Kerätyn aineiston analysointi aloitettiin toukokuussa 2024. Kyselylomakkeet jaettiin vastausten perusteella kahteen ryhmään, joista ilmeni selvästi, ketkä olivat diakonisen kaupan asiakkaita sekä ketkä olivat perhetoiminnan käyttäjiä. Osa oli käyttänyt sekä diakonista kauppaa että perhetoimintaa. Kyselyn päätyttyä siirsimme saadut tiedot sähköiseen Forms-järjestelmään vastausten analysointia varten. Päätimme kyselyn vastauksissa paneutua enemmän niiden perheiden vastauksiin, joista löysimme vastakaikua tutkimuskysymyksiimme sekä osallisuuden ja ylisukupolvisen huono-osaisuuden teemoihin. Näillä rajauksilla otamme valikoitui 25 vastausta.

Laadullisessa aineistossa on keskeistä sen tarkka rajaus. Aineiston rajaus tapahtuu laadullisessa tutkimuksessa seuraten teoreettista kattavuutta. Tässä on kysymys tapauskohtaisesta analyysistä, jonka kriteerinä käytetään tietyn aineiston – organisaation tai ihmisten – teoreettisessa kiinnostavuudessa valittujen tutkimuskysymyksiin. (Eskola & Suoranta, 1998, s. 64–65.) Laadullisista tutkimuksista löytyi erilaisia kuvauksia siitä, miten analyysiä on toteutettu kyseisen tutkimuksen eri vaiheissa. Alla olevalla kuviolla (Kuvio 4.) Jyväskylän yliopiston tutkija Timo Laine on esittänyt tietynlaista runkoa kuvaamaan laadullisen tutkimuksen analyysin etenemistä:

- 1 Tee päätös, mikä aineistossa kiinnostaa ja pidä päätöksestäsi kiinni.
- 2 Läpi käy aineisto, erota sekä merkitse ne osuudet, jotka sisältyvät kiinnostukseen.
- 3 Jätä kaikki muu tutkimuksen ulkopuolelle.
- 4 Kerää merkityt asiat yhteen sekä erilleen muusta aineistosta.
- 5 Teemoita, tyypittele tai luokittele aineisto.
- 6 Tämän jälkeen kirjoita yhteenveto.

Kuvio 4. (Tuomi & Sarajärvi, 2024, s. 104)

Saimme laajan tutkimusaineiston kyselylomakkeilla. Kyselylomakkeet olivat pääsääntöisesti täytetty huolellisesti ja kokonaan, muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Kyselylomakkeiden vastaamisprosentti oli 93 %. Hyödynsimme Timo Laineen mallia jäsentäessämme omaa opinnäytetyön analyysia. Alkuperäinen suunnitelma oli, että teemme tutkimuksen diakonisen kaupan perheellisistä käyttäjistä. Otanta olisi voinut jäädä liian suppeaksi, joten laajensimme tutkimusta perhetoiminnan kävijöihin. Luokittelimme tutkimusaineistoa ja tunnistimme toistuvia yhteiskunnallisia ilmiöitä, kuten ylisukupolvisuus, huono-osaisuus, pienituloisuus, velkaantuminen ja yksinhuoltajuus. Nämä ilmiöt aiheina kiinnostivat meitä kaikkia ja päätimme tutkia niitä tarkemmin. Saimme lopulta tutkimusaineistoa paljon. Päädyimme rajaamaan tutkimusaineiston otantaa niin, että se kattoi kaikki diakonisen kaupan käyttäjät sekä perhetoiminnan käyttäjät, joiden vastauksista näkyi kyseisiä yhteiskunnallisia ilmiöitä. Tästä syystä kyselyyn vastanneista 56:sta otantaan valikoitui 25. Teimme erillisen sähköisen tiedoston, jonne laitoimme otantaan kuuluvien vastaukset. Tämän tiedoston pohjalta luokittelimme vastaukset niissä olleiden ilmiöiden mukaan ja teimme raportin.

Analysointi vaiheessa pystyimme luokitellusta aineistosta saamaan erilaisia havainnollisia diagrammeja ilmaisemaan tutkimustuloksia. Näihin saimme sisällytettyä tuloksia pienituloisista yksinhuoltajista, ylisukupolvisuudesta sekä

perhetoiminnan käyttäjämääristä. Teimme diagrammeja yhtäaikaisesti aineiston luokittelun kanssa. Tämä vaihe selvensi ajatuksiamme opinnäytetyön analyysissä ilmenneistä yhteiskunnallisista ilmiöistä.

Perustietolomakkeiden avulla pystyimme määrittelemään otantaamme osallistuvien perheiden, tässä tapauksessa lomakkeen täyttävän henkilön iän, parisuhde-tilanteen sekä montako lasta hänen perheeseensä kuuluu. Tämän myötä pystyimme myös tekemään havainnoiteja heidän sosioekonomisesta asemastaan sekä miten nämä taustat vaikuttivat perheiden osallistumiseen seurakunnan palveluihin.

7 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Teimme tutkimuksen kyselylomakkeella, joka sisälsi myös avoimia tutkimuskysymyksiä. Päädyimme lomakkeeseen haastattelun sijaan, koska pohdimme, että kyselylomakkeen täyttäminen olisi kävijöille lempeämpi tapa kertoa vaikeista, henkilökohtaisista elämäntilanteistaan. Kävimme diakoniatyöntekijä Pia Saarelan kanssa alustavaa kyselylomaketta läpi kysymys kysymykseltä, ja hän oli kanssamme samaa mieltä siitä, että kyselylomake olisi oikea ratkaisu toteuttaa tutkimus kyseiselle kohderyhmälle. Hyvin muotoilluilla kysymyksillä oli mahdollista saada tutkimuksen kannalta olennaisia vastauksia. Lisäksi koimme, että kyselylomakkeen käyttäminen oli myös eettisesti turvallinen muoto kävijöiden kokemuksia kysyttäessä, eikä se aseta heitä eriarvoiseen asemaan. Onkin tärkeä huomioida, että verkkolomakkeeseen vastaaminen katsottaisiin luontevaksi tavaksi henkilön vastata kyselyyn (Vehkalahti, 2014, s. 48). Osalla diakonisen kaupan käyttäjistä ei olisi ollut mahdollisuutta vastata kyselyyn sähköisessä muodossa.

Tutkimukseen osallistuvilla sekä sen tekijöillä pitää olla keskinäinen luottamus. Luottamus koskee itse tutkimusta sekä valmistuvaa tuotosta. Tällä tarkoitetaan sitä, että luottamukseen kuuluu myös tuotoksen luotettavuus. (Ryen, 2007, s.

222.) Muutama opinnäytetyön tekijöistä on kokenut taloudellista ahdinkoa elämässään, joten huomioimme sen, etteivät omat elämäkokemuksemme vaikuttaneet kyselylomakkeiden analysointiin. Oman toiminnan vaikutusten pohtiminen toisen ihmisen hyvinvointiin vaatii eettistä herkkyyttä ja siihen kuuluu myös omien tunteiden reflektointi ja tunnistaminen (Juujärvi ym., 2007, s. 21–22).

Tutkittavien henkilöiden itsemääräämisoikeutta ja ihmisarvoa kuuluu kunnioittaa. Tutkimukseen osallistuminen on aina vapaaehtoista. Tutkittavilta henkilöiltä tarvitsee olla aina suostumus käyttää heidän antamiaan tietojaan opinnäytetyössä. Tutkimukseen osallistumisesta kieltäytyminen tai tietojen antaminen kuuluu itsemääräämisoikeuteen ja siihen on jokaisella oikeus. Tutkimukseen osallistujilla on myös oikeus vetäytyä tutkimuksesta kesken prosessin. (Vilkkä, 2021a, s. 115–116.) Vastaajista osa palautti kyselylomakkeen niin, että osa kysymyksistä oli jätetty tyhjäksi. Tällöin toteutui tutkimukseen osallistuvien vapaaehtoisuus sekä itsemääräämisoikeus.

Suojatoimenpiteet on huomioitava, kun käsitellään tutkimusaineistoa. Suojatoimenpiteissä tulee huomioida se, missä muodossa tutkimusaineisto on, esimerkiksi paperiset kyselylomakkeet. (Tietosuojavaltuutetun toimisto, i.a.-a.) Tietoja säilytettiin oppilaitoksen tietokannassa ja paperisia lomakkeita säilytettiin lukitussa paikassa, johon ei ole pääsyä muilla kuin tutkimukseen osallistuvilla opiskelijoilla. Tutkimusaineiston hävittäminen riippuu siitä, missä muodossa aineisto on, esimerkiksi paperilomakkeet tuhoetaan sekä sähköiset tiedostot poistetaan pysyvästi järjestelmästä (Tietosuojavaltuutetun toimisto, i.a.-b). Tutkimusaineisto kerättiin ainoastaan tätä opinnäytetyötä varten ja se hävitetään heti tutkimuksen valmistuttua. Kyselylomakkeet hävitetään viemällä ne tietosuojastaan sekä poistamme sähköisen Forms-tiedoston pysyvästi.

Usein laadullisessa tutkimuksessa käytetyn aineiston koko on pienempi verrattuna määrälliseen tutkimukseen. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään muun muassa jotain tiettyä toimintaa tai löytämään teoreettinen tulkinta ilmiölle. Tämän vuoksi laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää, että tutkimukseen osallistuvat henkilöt tietävät tutkitusta asiasta mahdollisimman paljon tai heillä on

siitä omakohtaista kokemusta. Yhtenä aineiston keruun haasteista voi ilmetä aiheeseen soveltuvien henkilöiden löytäminen. Kun puhutaan opinnäytetyöstä ja sen tutkimuksesta on 6–8 osallistujaa määrältään riittävä laadullisessa tutkimuksessa. (Tuomi & Sarajärvi, 2024, s. 97–99; Eskola, 2007, s. 42.) Opinnäytetyöhön osallistuvien perheiden löytäminen, joilla on omakohtaista kokemusta Pitäjänmäen diakonisesta ruokakaupasta, osoittautui yhdeksi haasteeksi. Pohdimme etukäteen, miten toimimme, jos tutkimukseen osallistumisen halukkuus on vähäistä, kyselylomakkeisiin ei vastata riittävän kattavasti tai kyselyyn osallistujien määrä on liian suppea.

Paperilomakkeiden käytössä on riski virheisiin, kun tiedot siirretään ja tallennetaan sähköiseen muotoon. Tämä osuus on myös aikaa vievä vaihe, joka puuttuu kokonaisuudessaan, jos kysely tehdään verkkolomakkeen välityksellä. (Vehkalahti, 2014, s. 48.) Huomasimme tämän myös itse tutkimuksemme aikana, kun tiedot siirrettiin analysointia varten paperilomakkeista sähköiseen muotoon. Teimme etukäteen jo päätöksen, että ryhmämme opiskelija tarkastaa siirretyt tiedot. Huomasimme, että tietojen siirtovaiheessa muutamia virheitä tapahtui. Tämä päätös tehtiin juuri siksi, että voisimme varmistua tietojen olevan luotettavasti oikein. Teimme käytännössä kolminkertaisen työn valitessamme paperilomakkeen. Koimme kuitenkin, että paperilomakkeen avulla saimme enemmän vastauksia, eritoten diakonisen kaupan käyttäjiltä. Olemmekin tyytyväisiä valintaamme ja lopputulokseen.

8 TUTKIMUSTULOKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia Pitäjänmäen seurakunnan diakonisen kaupan ja perhetoiminnan merkitystä alueen lapsiperheille. Tavoitteena oli selvittää, diakonisen kaupan ja perhetoiminnan käyttäjäkokemuksia. Kysely toteutettiin kyselylomakkeella (LIITE 2.) Pitäjänmäen seurakunnassa maaliskuun–toukokuun 2024 välisenä aikana. Tutkimuksemme kohderyhmänä olivat perheet, joissa on vähintään yksi alaikäinen lapsi. Kyselylomakkeita jaettiin 60 kappaletta, joista palautui 56. Kyselyyn vastasi tällöin 93 % lomakkeen saajista. Kaksi opinnäytetyön ryhmän jäsentä oli seurakuntaharjoittelussa Pitäjänmäen seurakunnassa, ja sen vuoksi he tutustuivat tarkemmin kohderyhmään soveltuviin perheisiin. Toinen heistä työskenteli perhetoiminnassa ja toinen diakoniatyön puolella. Tämä mahdollisti kyselylomakkeiden aktiivisen jakamisen sekä innosti ihmisiä vastaamaan kyselyymme.

Alkuperäisenä tarkoituksena oli, että tutkimus rajattaisiin vain diakonisen kaupan perheellisiin käyttäjiin. Paikan päällä suoritettavan työharjoittelun sekä tutkimuksemme edetessä huomasimme, ettei diakonisen kaupan perheellisiä käyttäjiä mahdollisesti olisikaan tarpeeksi, jotta saisimme laadukkaan tutkimuksen aikaiseksi. Tästä syystä laajensimme otantaamme lisäämällä siihen myös Pitäjänmäen seurakunnan muut perhetoiminnan palvelut. Tämän muutoksen vuoksi saimme vastauksia paljon, mutta useat laadulliseen tutkimukseen liittyvistä vastauksista olivat suppeita.

Kyselyä toteuttaessamme huomasimme, että diakonisen kaupan ja perhetoiminnan kävijät olivat pääsääntöisesti eri perheitä. Tämä tuli hyvin esille siinä, että suurin osa perhetoimintaan osallistuneista eivät olleet lainkaan tietoisia diakonisen kaupan olemassaolosta ja toisaalta diakonisen kaupan käyttäjät eivät olleet aktiivisia osallistujia seurakunnan perhetoiminnassa. Diakonisen kaupan käyttäjien seurakunta-aktiivisuuteen muissa perhetoiminnan palveluissa voi vaikuttaa myös se, että heistä osa oli etävanhempia, eli lapsi tai lapset eivät asu jatkuvasti

samassa taloudessa lomakkeen täyttäneen henkilön kanssa (Pia Saarela, diakoni, henkilökohtainen tiedonanto 22.1.2024).

8.1 Tutkimusympäristö ja kohderyhmä

Suurin osa perhetoiminnan kävijöistä kertoi, että heillä on elämässään kaikki hyvin eivätkä he koe esimerkiksi taloudellisia vaikeuksia tai työttömyyttä. Nämä perheet haaveilivat muun muassa omakotitalosta Helsingin kehyskunnissa ja uudesta, paremmasta työpaikasta. Näistä vastauksista ei myöskään tullut esille juuri mitään kehitysehdotuksia seurakunnan toimintaan tai muihin palveluihin. Muissa vastauksissa tuli esille pienituloisuus, resilienssin puute ja tukiverkkojen riittämättömyys. Vastanneita yhdisti myös ylisukupolvinen pienituloisuus, velkaantuminen ja yksinhuoltajuus. Vastauksista kävi ilmi selkeästi, että perheiden taustoilla on vaikutusta. Diakonisen kaupan ja perhetoiminnan palveluiden käyttäjät olivat pääsääntöisesti eri perheitä.

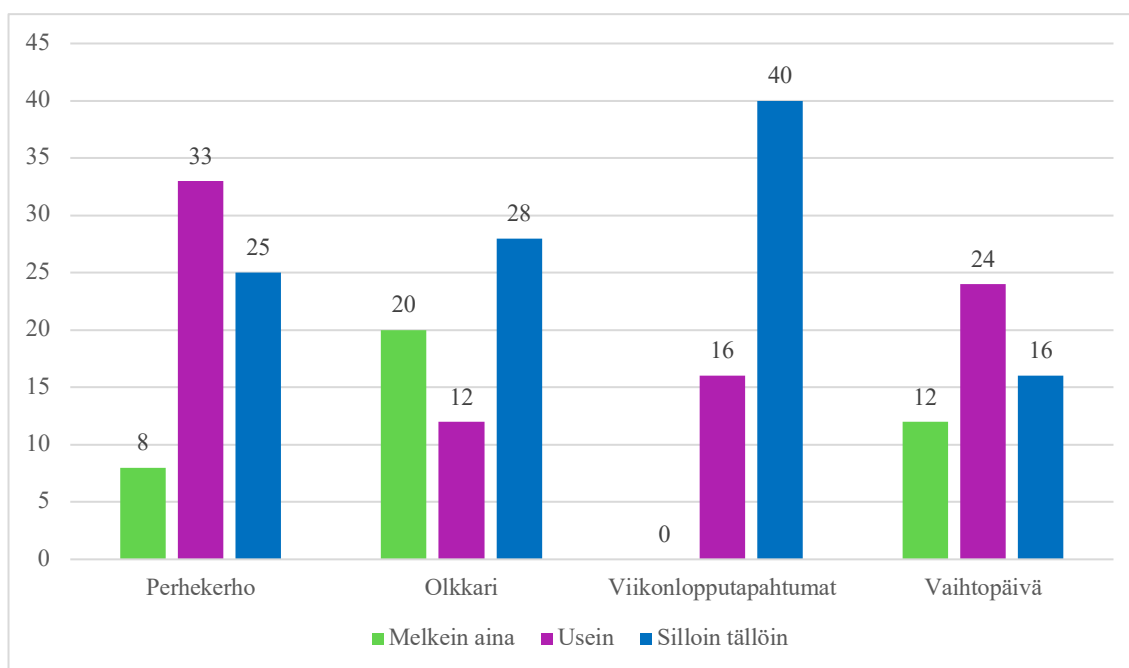
Poissuljimme mainitut 31 kyselyyn vastannutta, joilla ei ollut kehitysehdotuksia seurakunnalle ja jotka olivat tyytyväisiä seurakunnan nykyiseen toimintaan. Jäljelle jääneiden vastausten pohjalta valikoitui otantaamme 25, joiden vastausten tuloksia käsittelemme tutkimuksessamme jatkossa. Vastaajista 11 oli diakonisen kaupan käyttäjiä ja perhetoimintaan osallistujia oli 14. Nämä kaikki otantaamme valitut henkilöt (n=25) ovat iältään 26–49-vuotiaita, kaksi vastaajista oli yli 50-vuotiaita. Vastaajista noin puolet olivat eronneita yksinhuoltajia ja puolet avo- tai avioliitossa, vain kahdeksan prosenttia vastaajista oli naimattomia. Koulutustaso oli myös näillä vastaajilla korkea; 56 % vastaajista oli korkeakoulutettuja ja 32 %:lla oli lukio tai ammattikoulutus valittu ylimmäksi koulutustasoksi. Työssäkäyviä oli 36 %, toisaalta kotihoidontuella oli 20 % vastaajista sekä 16 % vastaajista oli opiskelijoita, jotka ovat kuitenkin potentiaalisesti työssäkäyviä lähitulevaisuudessa. Työttömäksi itsensä ilmoitti vain 12 % vastaajista.

Suurimmalla osalla vastaajista oli alle kouluikäisiä tai alakouluikäisiä lapsia, keskimäärin kolme lasta perheessä. Helsinkiläisperheiksi lapsilukumäärä on aika

suuri, jos vertaamme Helsingin kaupungin tilastoja. Helsinkiläisperheiden keskimääräinen lapsiluku oli 1,7 vuonna 2007 tehdyssä tutkimuksessa ja 70 %:lla lapsiperheistä oli kaksi huoltajaa (Helsingin kaupungin tietokeskus, 2007, s. 13). Muista aiemmista tutkimuksista käy myös ilmi, että pienituloisissa perheissä lapsiluku on keskimääräistä suurempi kuin perheissä, joissa on hyvätuloiset vanhemmat (Ruotsalainen, 2021).

8.2 Perhetoiminnan merkitys alueen asukkaille

Vastauksista ilmeni, että Pitäjänmäen seurakunnan neljä suosituinta perhetoiminnan palvelua olivat Perhekerho, Olkkari, viikonlopputapahtumat ja Vaihtopäivä (Kuvio 5.). Perhekerhoissa 66 % vastaajista (n=25) kävi melkein aina, usein tai silloin tällöin ja Olkkarissa 60 % kävi melkein aina, usein tai silloin tällöin. Vaihtopäivässä vastaava luku oli 52 % ja viikonlopputapahtumissa 56 % vastaajista kävi usein tai silloin tällöin. Pyhäkoulussa kävi tai kirjepyhäkoulua tilasi kyselyyn vastanneista 37 %. Leirillä ja retkillä usein ja silloin tällöin kävi 36 % vastanneista. Lähes kolmasosa vastaajista, 28 %, kävi Kirkkomuskarissa melkein aina, usein tai silloin tällöin.

Kuvio 5. Pitäjänmäen seurakunnan neljä käytetyintä perhetoiminnan palvelua prosentteina otannasta.

Otantaamme valikoitui perhetoiminnan käyttäjistä perheitä, jotka ovat käyttäneet usein tai silloin tällöin Tukea arkeen -palvelua. Näitä perheitä oli kaksi kaikista otantaamme valikoiduista vastaajista (n=25). Tukea arkeen -kotikäyntipalvelu on Pitäjänmäen seurakunnan tarjoamaa maksutonta lastenhoitoapua seurakunnan alueella asuville perheille (Kirkko Helsingissä, 2023).

Perheiltä kysyttiin: ”Onko perheellänne ollut elämäntilannetta, jossa seurakunnan palvelut eivät vastanneet odotuksianne tai et kokenut tarpeelliseksi käyttää seurakunnan palveluja?” – otantaan osallistuvista 25 perheestä vastasi kysymykseen 36 %. Kokonaisuudessaan vastaukset ovat melko myönteisiä seurakuntaa kohti. Vastauksesta ainoastaan 16 % vastasi avoimeen kysymykseemme lauseella. Vastaajista 4 % kaipasi jotain tiettyä paikkaa, jossa seurakunta oli aiemmin pitänyt toimintaa, 4 % kaipasi lisää leirejä ja 4 % toivoi enemmän iltapäivätoimintaa. Vastaajista 4 %:ssa nostettiin esille, että ennen lapsia heidän perheensä ei ollut käyttänyt lainkaan seurakunnan palveluja. Palaute oli positiivista, vaikka kommenteissa näkyi asioita, joita kaivattiin. Näitäkin osuuksia tutkiesamme huomasimme, että Pitäjänmäen seurakunta on hyvin perhekeskeinen, mikä näkyy vahvasti perhekeskeisten toimintojen määrässä.

Heikommassa asemassa olevat henkilöt voivat saada vapaaehtoistoinnasta osallisuuden kokemuksen ja sillä voidaan rakentaa pystyvyyden tunnetta (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 2024). Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä kysyttiin avoimena kysymyksenä. Kysyimme kyselylomakkeella, millaisessa vapaaehtoistoinnassa voisit nähdä itsesi seurakunnassa. Vastaajista 46 % ilmaisi (n=25), ettei heillä juuri nyt ollut resursseja, aikaa tai mahdollisuutta osallistua seurakunnan toimintoihin niin sanotusti itse tekijänä, vaikka osa kertoi, että tulevaisuudessa tilanne voisi olla eri. Otannan vastauksista 54 % kuitenkin listasi erilaisia tehtäviä, joissa näkisivät itsensä toteuttamassa vapaaehtoistyötä seurakunnassa.

Monet perheet kertoivat, että seurakunta on paikka, jossa he tulevat kohdatuksi ja seurakunnan eri toiminnot tuovat säännöllisyyttä arkeen. Analysoiduista vastaajista 76 % ilmoitti (n=25), että seurakunnalta saatu palvelu on lisännyt heidän voimavarojaan arjessa, ja 16 % oli asiasta osittain samaa mieltä. Kaikki kyselyyn osallistuneet tunsivat olonsa tervetulleeksi seurakunnassa. Vastauksista ilmeni, että 56 %:lle vastaajista diakonia- ja/tai perhetoiminta on tuonut toivoa elämään, ja 24 % oli osittain samaa mieltä asiasta. Vastaajista 80 % kertoi, että perhetoiminnalla on heille positiivinen merkitys arjessa. Seurakunnan perhetoiminnassa perheitä ei kohdata ongelmälähtöisesti vaan luodaan uskoa elämässä selviytymiseen ja tulevaisuuteen (Valtonen & Sutinen, 2016, s. 172).

Vastauksista näkyi, että kirkon palvelut ovat olleet perheille tärkeä lisä heidän arjessaan. Osa käytti vain yhtä palvelua ja toiset lähes kaikkia perhetoiminnan palveluita sekä diakonista kauppaa. Vastauksista kävi ilmi, että 92 % (n=25) oli samaa tai osittain samaa mieltä siitä, että Pitäjänmäen seurakunnan palveluista on ollut konkreettista apua heidän perheilleen. Vastauksista ilmeni, että perheistä 84 % on saanut seurakunnan palveluiden kautta uusia tuttavuuksia. Otannan 25 vastaajasta 96 % on kertonut seurakunnan perhetoiminnasta tuttavilleen. Tästä voimme tulkita, että perhetoiminnan palveluihin on oltu pääsääntöisesti tyytyväisiä. Seurakunnan perhetoiminnan yhtenä tarkoituksena on tukea perheitä heidän arjessaan (Suomen ev.lut. kirkko, i.a.-a).

8.3 Diakonisen kaupan merkitys palvelun käyttäjille

Kunnioittava ja arvostava asiakkaan kohtelu on perustana kohtaamiselle, mikä usein toimii jo itsessään eheyttävästi. Erityisesti diakoniatyön tuki liiki toivotto- missa tilanteissa tai elämänkriiseissä auttaa jo siinä, että asiakas kokee, että häntä kannatellaan vaikeiden tilanteiden tai tiukan vaiheen yli. (Helin ym., 2010, s. 69.) Uskonto voi olla mahdollinen resilienssitekijä, joka kannustaa ihmistä mi- näpystyvyyteen, aktiiviseen selviytymistyyliin sekä ongelmien aktiiviseen kohtaa- miseen ja niiden positiivisiin seurauksiin. Hengellisyys lisää elämän merkitystä

sekä tarjoaa puitteet elämän suunnan ja päämäärän etsimiselle ja johonkin kuumiselle. (Poijula, 2018, s. 202–203.)

Monella lapsiperheellisellä ruoka-apuun turvautuvalla ei ole mahdollisuutta saada apua läheisiltään, koska heillä ei ole esimerkiksi sosiaalisia verkostoja asuinpaikkakunnallaan tai heidän sukulaisiansa ei ole elossa. Läheisten antama apu voi olla myös rajallista, etenkin jos avuntarvetta sekä taloudellista huono-osaisuutta on kestänyt pitkään. Ruoka-apuun turvautumisen keskeisin syy on taloudellinen huono-osaisuus. Lapsiperheet, jotka hyödyntävät ruoka-apua, joutuvat arjesta selviytyäkseen käyttämään ylimääräisiä voimavaroja. Ruoka-apuun turvautuvat pienituloiset perheet saattavat tarvita nykyistä enemmän tukea, mutta he eivät välttämättä joko hae tai saa sitä. (Laihiala, 2020, s. 87, s. 89–91.)

Diakonista kaupaa koskeviin kysymyksiin vastasi 44 % otannasta (n=25). Diakonisen kaupan käyttäjistä 36 % ilmoitti olevansa 26–35-vuotiaita sekä 36 % kuului 36–49 ikäryhmään. Loput 18 % ilmoitti olevansa yli 50-vuotiaita. Ruoka-apua käyttävät ovat koko väestöön verrattuna iäkkäimpiä, mutta apua tarvitsevat lapsiperheet ovat usein muihin ruoka-apua hyödyntäviin verrattuna nuorempia aikuisia (Laihiala, 2020, s. 84). Lomakkeista ilmeni, että diakonisen kaupan vastaajista 82 % oli perheitä, joissa vanhempi on yksinhuoltaja. Ruoka-apuun turvautuvien yksinhuoltajien määrä on suhteellisen suuri. Lähes neljännes lasta elättävistä huolehtii kotitaloudesta ilman toista aikuista (Laihiala, 2020, s. 85).

Vastaajista 50 % kertoi, että diakonisessa kaupassa on aina tarjolla lastenruokaa, sekä loput 50 % ilmaisi, että lastenruokaa on tarjolla usein tai silloin tällöin. Diakonisen kaupan käyttäjistä 56 % kertoi, että tarjolla oli usein lapsille kohdistettuja hygieniatuotteita, kun taas 44 % käyttäjistä ilmoitti, että valikoimissa on silloin tällöin tai harvoin lasten hygieniatuotteita. Positiivista lopputuloksessa on kuitenkin se, ettei kukaan käyttäjistä kokenut, että lastenruokaa tai hygieniatuotteita ei olisi koskaan tarjolla. Tähän tilanteeseen vaikuttavat lahjoitetut sekä hävikkiterminaalista saadut tuotteet.

Vastanneista perheistä 82 % on kokenut saaneensa taloudellista apua sekä 91 % kokenut diakonisen kaupan palvelut perheelleen hyödyllisiksi. Perheet myös toivat esille, että käydessään diakonisessa kaupassa he ovat saaneet muutakin lisäarvoa elämäänsä kuin ruoka-apu. Heistä 47 % toi esille, että heidät on kohdattu myös muulla tavoin, kuten keskustelun tai hengellisen avun kautta, heidän asioidessaan diakonisessa kaupassa. Näin voimme tuloksista todentaa, että diakonisen kaupan merkitys perheissä on tällöin suuressa asemassa ja kohtaamisen merkitys on tullut tärkeäksi käyttäjien keskuudessa. Otannasta olevista vastaajista 45 % on kertonut diakonisesta kaupasta tuttavilleen.

Tutkimuksemme vastausten perusteella päättelemme, että puolet diakonisen kaupan käyttäjistä on sitä mieltä, että ruoka-apu diakonisesta kaupasta on ollut riittävää sekä kolmasosan mielestä ruoka-apu on ollut osittain riittävää. Käyttäjistä 83 % kertoi, että heillä on mahdollisuus itse valita haluamansa tuotteet kaupasta. Heistä 83 % ajatteli, että diakonisen kaupan palvelut ovat olleet hyödyllisiä heidän perheelleen. Diakonisen kaupan käyttäjistä 67 % ilmoitti, että ajanvaraus on ollut helppoa. Kaupassa käymisen ajankohta oli sopiva 55 % vastaajista sekä loput 45 % olivat joko osittain samaa mieltä tai eivät osanneet vastata.

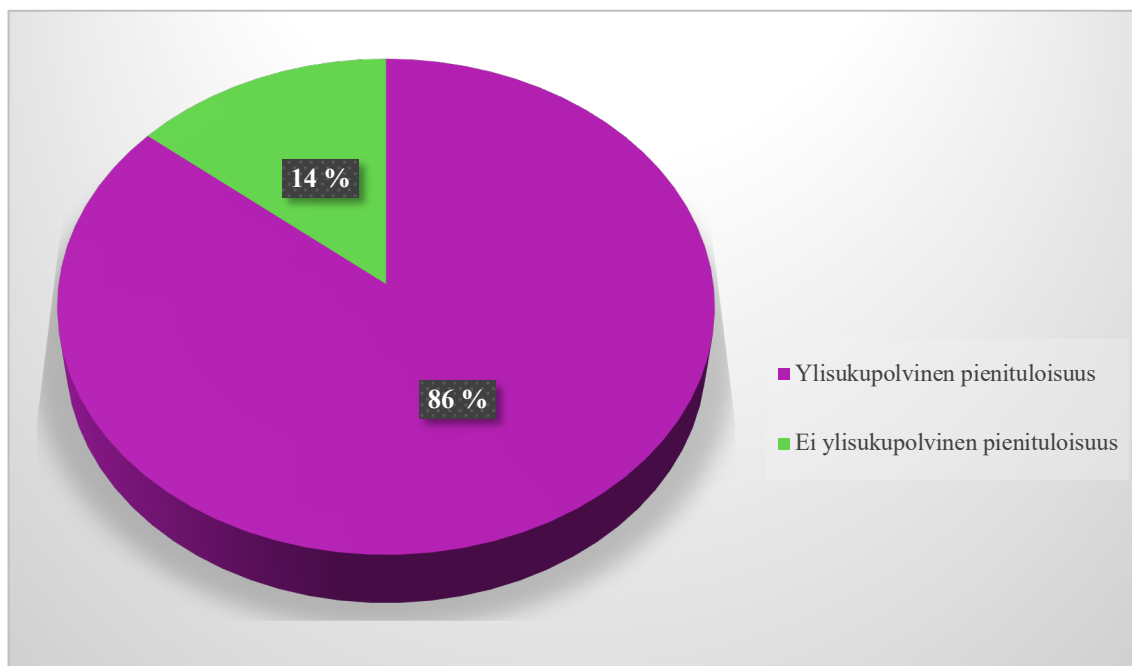
Analysoinnissa huomattiin, että tästä osittain samaa mieltä olleiden joukosta kolme neljäsosa ehdotti erilaista ajankohtaa kaupassa käymiselle. He ehdottivat, että diakonisella kaupalla olisi viikossa jokin tietty päivä ja ajankohta, jolloin he voisivat asioida ilman ajanvarausta. Myös samaa mieltä olleista 55 %:sta vastasi, että ilman ajanvarausta voisi olla toinen vaihtoehto kaupassa käynnin ajankohdalle. Diakonisen kaupan käyttäjistä 91 % on saanut itse valita haluamansa tuotteet, mutta kuitenkin valikoimaan vaikuttamisen osuudessa käyttäjien äänet hajautuivat kaikkiin annettuihin vaihtoehtoihin. Tämä tietysti on hankala osuus, koska kauppa toimii hävikkiruuan ja hävikkiterminaalista saatujen tuotteiden sekä osittain kauppatilaustuotteiden varassa.

Vastauksista huomasimme, että Aamukellarin käyttäjät ovat samoja kuin diakonisen kaupan käyttäjät. Aamukellarissa tarjotaan aamupala sekä samalla kävijöillä on mahdollisuus käyttää diakonisen kaupan kioskia, jossa on tarjolla pieni

määrä diakonisen kaupan hävikkiruokaa. Aamupalan tarjottavat tuotteet tulevat myös suurimmalta osin diakonisen kaupan valikoimista. Diakonisen kaupan kioski on yksi syy tulla aamupalalle Aamukellariin. Myös keskustelu ja ihmisten kohtaaminen on tärkeä osa Aamukellarin toimintaa. Otannastamme 25 % käy melkein aina, silloin tällöin tai harvoin Aamukellarissa. Nämä ovat kaikki diakonisen kaupan käyttäjiä. Loput 75 % eivät olleet selvästi tietoisia kyseisestä palvelusta seurakunnassa, ja olivat suurimmalta osin perhetoiminnan käyttäjiä.

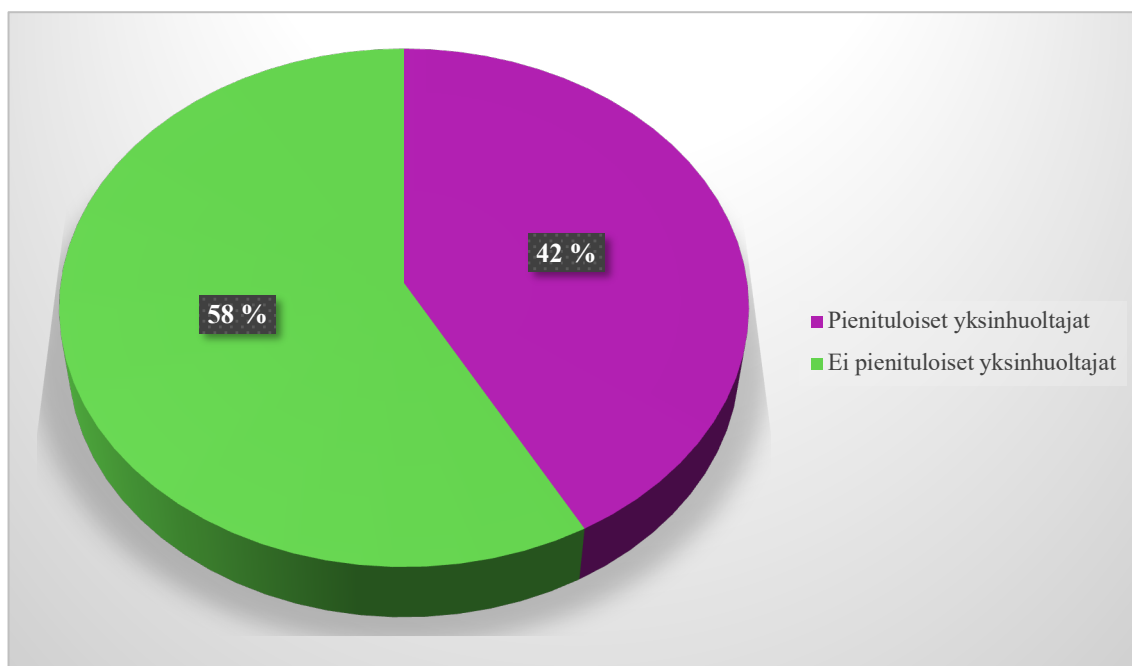
8.4 Ylisukupolvisen huono-osaisuuden vaikutuksia perheisiin

Kyselyyn osallistuneista 56 % (n=25) ilmoitti, että pienituloisuus vaikuttaa tällä hetkellä heidän perheensä arkeen. Heistä 36 % käytti diakonista kauppaa ja 64 % muita perhetoimintoja. Tulkitsimme ylisukupolvisen pienituloisuuden katsoamalla kyselylomakkeita, joihin oli merkitty pienituloisuuden, velkaantumisen sekä taloudellisten vaikeuksien vaikuttaneen tällä hetkellä perheen arkeen sekä pienituloisuutta, velkaantumista ja taloudellisia vaikeuksia oli ollut myös lapsuuden perheessä. Ylisukupolvinen pienituloisuus näyttäytyi kaikkien vastanneiden (n=25) kesken niin, että ylisukupolvista pienituloisuutta oli 86 % ja ei-ylisukupolvista pienituloisuutta 14 %. Diakonisen kaupan käyttäjistä 4 % ilmoitti, että pienituloisuutta oli ollut pelkästään lapsuuden perheessä. Heikko taloudellinen tilanne lapsiperheissä voi siirtyä huono-osaisuuden periytymisenä seuraavalle sukupolvelle (Laihiala, 2020, s. 90). Alla olevasta kuviosta (Kuvio 6.) ilmenee otantaan valikoituneiden ylisukupolvinen pienituloisuus.

Kuvio 6. Ylisukupolvinen pienituloisuus.

Kyselylomakkeista ilmeni, että yksinhuoltajien perheitä oli 48 % (n=25), heistä 42 % ilmoitti olevansa pienituloisia (Kuvio 7.). Pienituloisista yksinhuoltajaperheistä 33 % käytti tai oli joskus käyttänyt diakonisen kaupan palvelua. Otannasta 8 % vastaajista kertoi, etteivät he asu Pitäjänmäen seurakunnan alueella, mutta he olisivat halukkaita käyttämään diakonisen kaupan palveluja. He voivat ainoastaan käyttää muita avoimia perhetoiminnan palveluja.

Kuvio 7. Yksinhuoltajien pienituloisuus.

Tutkimustuloksista ilmeni, että kaikkien vastaajien oma lapsuus ja nuoruus on sijoittunut 1990-luvun lamavuosiin. Vastanneista 66 % oli vuonna 1990 2–16-vuotiaita. Ylisukupolvinen pienituloisuus näkyi tutkimustuloksissa, mutta koulutustaso oli hämmästyttävän korkea. Vastanneista 54 % oli suorittanut joko yliopisto- tai ammattikorkeakoulututkinnon. Mielenterveysongelmat eivät tulleet suuresti esille vastauksista.

9 POHDINTA

Tulosten perusteella tulimme siihen johtopäätökseen, että Pitäjänmäen seurakunnan kävijät olivat hyvin tyytyväisiä kirkon tarjoamiin palveluihin. Osa heistä käytti palveluja kattavasti ja useita kertoja viikossa, osa heistä kerran viikossa tai harvemmin. Kokonaisuutena Pitäjänmäen seurakunta sai erittäin hyvää palautetta. Kirkon työntekijöistä pidettiin paljon sekä seurakunnan ilmapiiriin kerrottiin olevan positiivinen. Kun lähdimme kaventamaan 56 henkilön otantaa 25 henkilöön, huomasimme, että Pitäjänmäen seurakunnan kävijät eivät olleet tietoisia kaikista seurakunnan tarjoamista palveluista. Ajattelemme, että jos tietoa palveluista jaettaisiin laajemmin, sillä olisi varmasti myönteinen vaikutus käyttäjiin.

Mielestämme saimme tutkimuksen toteutettua onnistuneesti. Saimme selville, että seurakunnan diakonista kauppaa ja perhetoimintaa hyödyntävät perheet olivat niihin pääosin tyytyväisiä, ja kokivat niiden lisäävän voimavarojaan arjessa sekä tulevansa kohdatuiksi ja olevansa aina tervetulleita seurakuntaan. Palveluita pidettiin merkityksellisinä ja saimme kävijöiden kokemuksia kartoitettua. Seurakunnalle luovutamme tulokset jatkokäyttöön ja uskomme, että he säilyttävät diakonisen kaupan sekä perhetoiminnan palveluita tarjonnassaan saamansa palautteen vuoksi, toki omien resurssiensa puitteissa toimien. Tutkimuksen

eettisyys ja luotettavuus toteutuivat ja saimme riittävän otannan paikan päällä suoritettujen työharjoitteluiden sekä oman aktiivisen panostuksemme vuoksi.

9.1 Johtopäätökset ja jatkotutkimusaiheet

Jäimme pohtimaan, onko tiedon jakamisessa tapahtunut katkoksia tai miksi tieto ei ole saavuttanut kaikkia alueen asukkaita. Diakonisen kaupan perheelliset käyttäjät eivät käyttäneet suuresti perhetoiminnan aktiviteettejä, eivätkä perhetoimintaan osallistuneet olleet tietoisia diakonisesta kaupasta. Kuitenkin perhetoiminnan käyttäjistä osa hyötyisi hyvin selvästi diakonisesta kaupasta sekä diakonisen kaupan käyttäjistä osalle voisi kertoa esimerkiksi Tukea arkeen -palvelusta, jossa kirkon työntekijät auttavat kotona lastenhoidossa. Palvelua käytettiin otantaan osallistuvien (n=25) kesken hyvin vähän ja kaikkien 56:n vastanneiden kesken erittäin niukasti. Lisäksi perhetoiminnassa on paljon täysin ilmaisia ja edullisia aktiviteetteja ja ruokailuja, joista päiviin on mahdollista saada hyviä rutiineja ja kohtaamisia. Ymmärrämme seurakunnan resurssit ja jäimme miettimään, liittykö lopulta kaikkeen vain kirkon taloudellinen tilanne sekä työntekijöiden määrä, onhan Pitäjänmäen seurakunta kooltaan koko Helsingin pienin.

Viittasimme aikaisemmin Häkkisen ja Valtosen lähteeseen (2021, s. 202) ettei seurakuntien perhetyöllä ja -toiminnalla ole olemassa yksiselitteistä määritelmää, vaan jokainen seurakunta voi määritellä itse, miten perhetoimintaa haluaa toteuttaa. Mielestämme Pitäjänmäen seurakunnassa on laajaa ja monipuolista perhetoimintaa, jotka tavoittavat alueen lapsiperheet. Tutkimuksemme aikana huomasimme, että seurakunnan perhetoiminnan palveluja käytettiin paljon. Tämä ilmeni myös tutkimustuloksistamme. Tästä teimme päätelmän, että Pitäjänmäen seurakunta tekee toivottuja ja tarpeellisia palveluja.

Olemme opinnäytetyössämme tyytyväisiä siihen, että ryhmästämme kaksi jäsentä oli Pitäjänmäen seurakunnassa kyselyn toteuttamishetkellä työharjoittelussa. Tämä mahdollisti kyselyyn vastaajien riittävän määrän, sillä kannustimme kävijöitä täyttämään kyselylomakkeita ja olimme lähettyvillä, mikäli heille tuli

niistä kysyttävää. Olemalla paikan päällä työharjoittelussa saimme muodostettua luottamuksellisen ilmapiirin perheellisiin kävijöihin. Kuitenkin koemme, että tämä ei vaikuttanut omaan näkökulmaan tutkimuksessamme. Tutkimukseen osallistuvilla sekä sen tekijöillä pitää olla keskinäinen luottamus ja tämä koskee itse tutkimusta ja tuotosta (Ryen, 2007, s. 222). Vastaajat palauttivat kyselylomakkeet postilaatikkoon, josta myöhemmin keräsimme ne yhteen, joten anonymiteetti säilyi. Näin toimimalla mahdollistimme myös lopullisen otannan, kun heti harjoittelun ja tutkimuksemme alussa ymmärsimme, että kyselytutkimusta täytyy laajentaa käsittelemään myös Pitäjänmäen seurakunnan perhetoimintoja käyttäviä perheitä, alun perin diakonista kauppaa käyttävien perheiden lisäksi. Tämä myös teki tutkimuksestamme laajemman ja kattavamman sekä seurakunnalle hyödyllisemmän.

Diakonisen kaupan merkitys alueen lapsiperheille tuli harjoittelun sekä tutkimuksen tekemisen aikana meille selville. Perheiden kanssa keskustellessa tuli erilaisia tarpeita ja ajatuksia esille. Diakonisen kaupan käyttäjät saivat itse vaikuttaa ruokakassinsa sisältöön. Diakoninen kauppa ei poistanut perheiden ongelmia tai ahdinkoa kokonaan, mutta se helpotti heidän arkeaan ja stressinsietokykyään, sekä lisäksi he tulivat ammattilaisten kohtaamiksi. Kuten Juusela (2022) toteaa, valinnanmahdollisuudet lisäävät myös osallisuutta ja osallisuus lisää elämän merkityksellisyyttä.

Vastanneet ilmaisivat, että diakoninen kauppa oli seurakunnalla hyvä palvelu. He olivat tyytyväisiä saadessaan esimerkiksi Euroopan unionin ruoka-apulahjakortin. Lahjakorttia on helppo käyttää haluamiinsa tuotteisiin tavallisessa kaupassa, mutta kokemuksemme mukaan diakonisen kaupan ruokakassien määrään verrattaessa tuotteet olisivat maksaneet tavallisessa kaupassa enemmän. Tässä tulee esille se, että diakonisen kaupan käyttäjä saa enemmän tuotteita sekä ruokaa käyttäessään seurakunnan diakonista kauppaa. Vaikka perheet kävisivät säästeliäästi ruokakaupassa, emme usko, että nykyisillä ruuan hinnoilla saisi 30–50 euron lahjakorteilla kaupasta samaa määrää ruokaa kuin diakonisesta ruokakaupasta.

Saamamme vastaukset ovat samankaltaisia kuin aiemmissa tutkimuksissa puhuttaessa lapsiperheköyhyydestä, huono-osaisuudesta ja ylisukupolvisuudesta. Erityisesti pääkaupunkiseudulla asuvien yksinhuoltajaperheiden ylisukupolvinen pienituloisuus ja huono-osaisuus on nähtävillä myös omassa tutkimuksessamme. Tämä on ollut varmasti Pitäjänmäen seurakunnan työntekijöiden tiedossa, mutta tutkimuksemme vahvistaa tämän tosiasian. Tutkimuksemme pohjalta diakonisen kaupan käyttäjillä näkyi enemmän huono-osaisuus. Saaren ym., mukaan (2020 s. 210, s. 249) ylisukupolvinen huono-osaisuus vaikuttaa henkilön arkeen monin eri tavoin ja ne ovat kytköksissä toisiinsa.

Heikossa taloudellisessa tilanteessa yleisin tapa saada apua on leipäjonojen ruoka-apu. Leipäjonoissa voi olla riskinä se, että osallisuus ja aktivoituminen yhteiskuntaan heikkenee ja heikossa asemassa olevat eristäytyvät toistensa seuraan. Seurakunnat toimivat useimmiten avunjakajina. (Laihiala & Mattila-Aalto, 2018, s. 159.) Olisi tärkeää ylläpitää ja kehittää diakonista kauppaa, jolloin on mahdollista ruoka-avun lisäksi tulla kohdatuksi ja halutessaan olla osallisena seurakunnan yhteisössä. Diakonisen kaupan käymisen yhteydessä voisi olla mahdollisuus saada diakoniatyöstä apua tai mahdollisesti hyödyntää perhetoiminnan palveluita. Tällöin ihminen ja hänen tarpeensa kohdattaisiin kokonaisvaltaisesti.

Jatkotutkimuksen kohteeksi voisi soveltua diakonisen kaupan tulevaisuus ja sen mahdollinen olemassaolo jokaisessa seurakunnassa. Katsoessamme tutkimuksemme tuloksia voimme varmuudella sanoa, että diakonisen kaupan käyttäjät ovat olleet hyvin tyytyväisiä Pitäjänmäen seurakunnan diakonisen kaupan palveluun. Olisiko Pitäjänmäen seurakunnan diakonisen kaupan konseptin mahdollisuus laajentua niin, että tulevaisuudessa jokaisesta seurakunnasta löytyisi oma diakoninen kauppa. Diakonisen kaupan etu voisi olla siinä, että maksuosoituksia ruokakauppaan ei tarvitse jakaa enää kävijöille, vaan sillä rahalla voitaisiin ostaa lisätarvikkeita diakoniseen kauppaan. Tämä olisi tilanne, jossa seurakunta sekä käyttäjät saisivat parhaimman edun.

9.2 Ehdotuksia diakonisen kaupan ja perhetoiminnan toimivuuteen

Diakoninen kauppa on upea konsepti. Olemme olleet innoissamme tutustuessamme Pitäjänmäen seurakunnan diakoniseen kauppaan ja sen toimintaan. Pitäjänmäen seurakunnan diakoninen kauppa on matalan profiilin toimintaa. Tämä voi olla tarkoituksellinen valinta, jotta toiminta olisi paremmin hallittavissa. Huomasimme tutkimuksemme analysointivaiheessa, ettei monikaan perhetoiminnan perheistä ollut kuullut tästä palvelusta seurakunnassa, jonka palveluita he muutoin ovat käyttäneet pitkään ja usein hyvin kattavasti. Varmasti moni perhetoimintaan osallistuvista perheistä kaipaisi apua arkeensa, ja he hyötyisivät diakonisen kaupan avustuksesta niin ruoka-avun kuin myös hengellisen kohtaamisen puolesta. Toivoisimme, että diakonisen kaupan toiminnan tiedottaminen tapahtuisi myös perhetoiminnan parissa, jonka kautta diakoninen kauppa saisi alueensa perheellisiä ihmisiä avun piiriin.

Pitäjänmäen seurakunnalla on kattavat perhetoiminnan palvelut, ja niitä käyttävät perheet ovat olleet tyytyväisiä niihin. Jäimme pohtimaan, ovatko palvelut liiankin kattavia. Mietimme, miten Tukea arkeen -palvelu on jäänyt pienelle osalle otantaan tulleista henkilöistä käyttöön. Onko tarpeellista tuottaa palvelua, jota käyttää pieni määrä ihmisiä. Tässä on hienointa parhaimmillaan se, että kirkolla on mahdollisuus tarjota erilaisia palveluja ihmisille heidän tarpeidensa mukaan. Voisiko ehdotuksena miettiä, että Tukea arkeen -palvelun käyttäjät saisivat herkästi apua diakonisesta kaupasta sekä diakonisen kaupan perheelliset käyttäjät voitaisiin ohjata Tukea arkeen -palvelun pariin. Suomen ev.lut. kirkon sivuilla (i.a.-f.) mainittiin, että ulkoiset voimavarat ovat tärkeitä ja toimivat tukiverkkona perheille. Näin vahvistetaan perheiden haasteista selviytymistä. Mielestämme Tukea arkeen -palvelu on tarpeellinen, vaikka se kohdistuu pieneen käyttäjäryhmään.

9.3 Ammatillinen kasvu ja reflektointi

Sosiaalialalla sosionomi osaa työskennellä eettisesti edistäen tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Sosionomin pitää pystyä arvioimaan asiakkaiden palvelutarpeita

sekä tukea yksilöiden kasvua ja kehitystä. Sosionomi ymmärtää sosiaalialan palveluprosessin sekä osaa soveltaa ennaltaehkäisevän työn ja varhaisentuen näkökulmia. Tavoitteellinen, osallisuutta tukeva ja voimaannuttava työote on sosiaalialan asiakasohjauksessa tärkeä taito. Ammatillaisen tulee ymmärtää ihmisen moninaisuus ja edistää kulttuurien välistä dialogia. (Diakonia-ammattikorkeakoulu, 2016a.)

Olemme opintojemme sekä opinnäytetyömme prosessin aikana huomanneet kuinka merkityksellistä varhainen tuki on. Sosiaalipalvelujen käyttäjät ovat usein siinä tilanteessa, että heidän elämänsä on kriisiytymässä tai näin on jo tapahtunut. Tällaisissa tilanteissa ennaltaehkäisevä tuki olisi tärkeää. Huomasimme opintojemme harjoittelujaksoilla, miten tärkeää asiakkaiden olisi saada oikeanlaista apua oikeaan aikaan. Asiakaskohtaamisen ja voimaannuttavan työtteen merkitys on suuri.

Diakoniatyöntekijän tulee osata hengellinen työ sekä kunnioittaa ihmisarvoa lähimmäisenrakkauteen ja kristilliseen ihmiskäsitykseen perustuen. Diakoniatyöntekijän ammattitaitoon kuuluu myös tuntea kirkon organisaatio ja tietää kirkon perustehtävä yhteiskunnassa. Diakoniatyössä on tärkeää tunnistaa kirkon mahdollisuudet vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin ihmisten elinolosuhteiden ja hyvinvoinnin parantamiseksi. (Diakonia-ammattikorkeakoulu, 2016a.)

Ammatillinen osaamisemme vahvistui opinnäytetyöprosessin aikana ja ymmärryksemme eri yhteiskunnallisten ilmiöiden vaikutuksista ihmisten elämään kasvoi. Olemme oppineet edistämään heikommassa asemassa olevien ihmisten elämää ja oikeuksia. Ymmärrämme yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä osaamme toimia vuorovaikutustilanteissa sensitiivisesti, eettisesti perustellusti sekä sosiaalisesti kestäväällä tavalla. Olemme myös oppineet, kuinka huomioimme ihmisen hengelliset tarpeet ja läsnäolon sekä kohtaamisen merkityksen. Olemme nähneet, miten kirkolla ja diakoniatyöllä on voimaannuttava vaikutus ihmisten vaikeisiin elämäntilanteisiin. Olemme opintojemme sekä opinnäytetyön prosessin aikana huomanneet, että tällä alalla joudumme hyväksymään asioiden

keskeneräisyyden. Vaikka muutosta tapahtuu, prosessi on jatkuva kehä. Tämän hyväksyminen on ollut meille ammatillista kasvua.

Kirkon varhaiskasvatuksessa korostuu pedagoginen osaaminen. Tähän kuuluu muun muassa hengellisen kasvun tukeminen, kristillisen kasvatuksen sekä perheiden tukeminen. (Diakonia-ammattikorkeakoulu, 2016b.) Opinnäytetyömme kautta olemme oppineet, mitä merkitsee hengellinen kasvu ja kristillinen kasvatusta, sekä lapsen kasvun sekä perheen tukeminen. Perheiden ja lapsen päivittäinen arvostava ja lämmin kohtaaminen ja yhdessä toimiminen on kasvattanut merkittävästi ammatillista osaamistamme. Oli erittäin antoisaa ja opettavaista olla seurakunnan diakonia- ja perhetoiminnassa mukana ja saada tehdä opinnäytetyö seurakunnalle, jossa konkretisoitui kävijöiden kokemukset toiminnasta ja ilmapiiristä.

Meillä on tulevana sosiaalialan ammattilaisina ja kirkon alan työntekijöinä mahdollisuus vaikuttaa kävijöiden positiiviseen kokemukseen ja kohtamiseen. Seurakuntien diakoninen perhetyö ja perhetoiminta on myös tärkeää ennalta ehkäisevää tukea ja työtä. Parhaimmillamme voimme saada ihmiselle tunteen siitä, että juuri hän on merkityksellinen, hänet nähdään ja kuullaan ja joku kulkee rinnalla kaikissa elämäntilanteissa ja seurakunnan kasvun polku toteutuu. Parasta ammatillista palautetta olikin saada kävijöiltä suoraa palautetta ja kiitosta siitä, kuinka olemme heidät kohdanneet ja saaneet heidät aktiivisemmin osallistumaan seurakunnan toimintaan ja hakemaan tarvitsemaansa apua. Opimme, että merkitystä on myös kirkon eri ammattialojen välisellä viestinnällä ja yhteistyöllä, jotta kävijälle voidaan mahdollistaa hänelle paras palvelukokonaisuus. Kaikkien kirkon alan ammattien ydinosaamiseen kuuluu ihmisen kokonaisvaltainen kohtaaminen ja kristillisen lähimmäisen rakkauden sanoma ja sen mukaan toimiminen. Ammatillisesti olemme kasvaneet ja kehittyneet kokonaisvaltaisesti lasten ja perheiden kanssa toimimisessa, koko opinnäytetyöprosessin aikana sekä saaneet työkalupakkiimme suuren määrän työkaluja, joita voimme hyödyntää tulevana ammattilaisina.

Kirkon yhteinen tehtävä ja näky on tunnetason vuorovaikutusta ja kiinnostusta toisesta ihmisestä sekä läsnäolon kykyä (Kirkonyhdinosaaminen, i.a.). Seurakunnan diakonisessa perhetyössä sekä kirkon perhetoiminnassa kävijät ja heidän perheensä otetaan avoimesti vastaan. Perheet otetaan vastaan sellaisina kuin he ovat. Kävijät kohdataan mahdollisimman hyvin heidän tarpeensa huomioiden. Huomasimme, että diakoninen perhetyö tavoittaa erityisesti vaikeassa elämäntilanteessa olevia yksinhuoltaja perheitä. Diakonien perhetyö haluaa tukea haavoittuvassa asemassa olevia perheitä. Diakoninen perhetyö sekä perhetoiminta on keskustelua, kuuntelemista sekä tukemista. Perheitä halutaan tukea elämäntilanteissa ja luoda uskoa tulevaisuuteen. Meille nämä palvelut tarkoittavat keskustelua ja läsnäoloa. Me opimme, että on tärkeää luoda kävijälle tunne, että hänet on kohdattu. Havaitimme, että diakoninen perhetyö sekä seurakunnan perhetoiminta on kristillistä rakkautta ja hädässä olevan auttamista.

LÄHTEET

- Ahola, A. (2007). Lomaketutkimusprosessi. Teoksessa L. Viinamäki, & E. Saari (toim.), *Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen* (s. 47–72). Tammi.
- Bask, M., Haapakorva, P., Gissler, M., & Ristikari, T. (2021). Growing up in economic hardship: The relationship between childhood social assistance reciprocity and early adulthood obstacles. *International Journal of Social Welfare*, 30(2), 130-139. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/ijsw.12444>
- Diakonia-ammattikorkeakoulu. (29.4.2016a). *Osaamisvaatimukset: sosionomi (AMK), diakoniatyö*. <https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/arviointi/osaamisvaatimukset-sosionomi-amk-diakoniatyö/>
- Diakonia-ammattikorkeakoulu. (29.4.2016b). *Osaamisvaatimukset: sosionomi (AMK), kirkon varhaiskasvatus*. <https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/arviointi/osaamisvaatimukset-sosionomi-amk-kirkon-varhaiskasvatus/>
- Eskola, J. (2007). 6–8? (Teema)haastattelututkimuksen toteuttamisesta. Teoksessa L. Viinamäki, & E. Saari (toim.), *Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen* (s. 32–46). Tammi.
- Eskola, J. (2018). Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat: Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa R. Valli (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* (s. 209–231). (5., uudistettu ja täydennetty painos.). PS-kustannus.
- Eskola, J., & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino.
- Forssén, K., Haataja, A., & Hakovirta, M. (2009). *Yksinhuoltajuus Suomessa*. Väestöliitto.
- Helin, M., Hiilamo, H., & Jokela, U. (2010). *Diakoniatyö: Asiakkaan palveluksessa*. Edita.

- Helsingin kaupungin tietokeskus. (2007). *Tilastoja 2007: Lasten ja lapsiperheiden elinolot Helsingissä*. [Julkaisu]. Saatavilla 8.7.2024.
https://www.hel.fi/hel2/Tietokeskus/julkaisut/pdf/07_12_19_ranto_lasten_elinolot.pdf
- Helsingin kaupunki. (i.a.-a). *Täydentävä ja ehkäisevä toimeentulotuki*. Saatavilla 28.12.2023 <https://www.hel.fi/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/sosiaalinen-ja-taloudellinen-tuki/talous-tyokyky-ja-toimeentulo/taydentava-tai-ehkaiseva-toimeentulotuki>
- Helsingin kaupunki. (i.a.-b). *Stadin safka*. Saatavilla 22.7.2024
<https://www.hel.fi/fi/paatoksenteko-ja-hallinto/osallistu-ja-vaikuta/tyo-ke-yhdessa-tekemiseen/stadin-safka>
- Helsingin kaupunki. (i.a.-c). *Toimintaympäristöanalyysi*. Saatavilla 12.8.2024
<https://toimintaymparisto.hel.fi/fi/hyvinvointi-ja-terveys/alueellinen-ja-vaestoryhmittainen-hyvinvointierojen-kasvu>
- Helsingin seudun avoimet tilastotietokannat. (23.9.2021b). Henkilöä / Yhden huoltajan perheissä asuvat / 0–15-vuotiaat / 16–20-vuotiaat / Vuosi 2006–2022 (Ind. VE08). Stat.hel.fi. https://stat.hel.fi/pxweb/fi/Hyvinvointitilastot/Hyvinvointitilastot_Lasten_ja_nuorten_hyvinvointi_1_Vaesto_ja_elinolot/VE08_yhdenhuoltajanperheet.px/chart/chartViewColumn/
- Helsingin seudun avoimet tilastotietokannat. (28.4.2021a). Pienituloisissa asuntokunnissa asuvien osuus % / Alle 18-vuotiaat yhteensä / Suomalistaustaiset / Ulkomaalaistaustaiset / Vuosi 2013–2022 (Ind. VE16). Stat.hel.fi. https://stat.hel.fi/pxweb/fi/Hyvinvointitilastot/Hyvinvointitilastot_Lasten_ja_nuorten_hyvinvointi_1_Vaesto_ja_elinolot/VE16_pienituloisuus.px/chart/chartViewColumn/
- Helsingin seudun avoimet tilastotietokannat. (3.6.2024a). Peruspiirit Helsinki / Pitäjänmäen peruspiiri/ Aviopari ja lapsia/ Avopari ja lapsia / Äiti ja lapsia / Isä ja lapsia / Vuosi 2006–2023 (Ind. Helsingin perheet perhetyypin mukaan 31.12.). Stat.hel.fi.

https://stat.hel.fi/pxweb/fi/Aluesarjat/Aluesarjat_vrm_perh_pksoa/A01S HKI Perhetyypit.px/table/table-ViewLayout1/

Helsingin seudun avoimet tilastotietokannat. (3.6.2024b). Peruspiirit Helsinki / Pitäjänmäen peruspiiri / 1 lapsi / 2 lasta / 3 Lasta / 4+ lasta / Vuosi 1998–2023 (Ind. Helsingin lapsiperheet lasten määrän mukaan (iästä riippumatta) 31.12.). Stat.hel.fi.

https://stat.hel.fi/pxweb/fi/Aluesarjat/Aluesarjat_vrm_perh_pksoa/A04S HKI Lapsiperheet.px/chart/chart-ViewColumn/

Hietaniemi, L. (19.1.2016). *Lapsiköyhyysriski Helsingissä koko maata korkeampi*. Helsingin kaupunki. <https://kaupunkitieto.hel.fi/fi/lapsikoyhyysriski-helsingissa-koko-maata-korkeampi>

Huhanantti, S., & Wallenius, V. (2022). *Diakonia. Nyt: Näkökulmia vaikuttavaan auttamistyöhön*. Kirjapaja.

Häkkinen, T. (2021). Vapauttava ja uudistava kristillinen kasvatus. Teoksessa H., Kauppila (toim.), *Kasvu vapauteen: Nuorten rinnalla seurakunnassa* (s. 11–20). Kirjapaja.

Häkkinen, T., & Valtonen, M. (2021). Perhelähtöinen työote. Teoksessa H., Kauppila (toim.), *Kasvu vapauteen: Nuorten rinnalla seurakunnassa* (s. 201–209). Kirjapaja.

Hänninen, J., & Hänninen, J. (2015). *Suomalainen velkakirja: Ihmisten elämä velkaantuvassa maassa*. Into.

Ilmakunnas, I., Kauppinen, T., & Moisio, P. (2020). Huono-osaisuus jatkuu sukupolvelta toiselle: Tarkastelussa nuorten aikuisten toimeentulotuki-asiakkuus. Teoksessa M. Hakovirta, & J. Kallio (toim.), *Lapsiperheiden köyhyys & huono-osaisuus* (s. 199–224). Vastapaino.

Isola, A.-M., & Suominen, E. (2016). *Suomalainen köyhyys*. Into.

Isola, A.-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S., & Keto-Tokoi, A. (2017). *Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa*. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y

- Juujärvi, S., Myyry, L., Pessa, K., & Pessa, K. (2007). *Eettinen herkkyys ammatillisessa toiminnassa*. Tammi.
- Juusela, P. (15.9.2022). Diakonian vapaaehtoisiksi tulee nykyisin ihmisiä, jotka eivät kuulu kirkkoon, käy ilmi tuoreesta diakonian barometristä. *Kirkko ja kaupunki*. <https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/halu-auttaa-saa-ylittamaan-kirkon-kynnyksen-diakonian-vapaaehtoisina-toimipaakaupunkiseudulla-erityisen-moninaista-vakea-kertoo-diakoniabarometri>
- Kallio, J., & Hakovirta, M. (2020). Johdanto: Huono-osaisuus ja köyhyys lapsiperheissä. Teoksessa M. Hakovirta, & J. Kallio (toim.), *Lapsiperheiden köyhyys & huono-osaisuus* (s. 7–36). Vastapaino.
- Kallio, J., Hautala, H., & Erola, J. (2020). Vanhempien huono-osaisuuden yhteys lasten koulupudokkuuteen. Teoksessa M. Hakovirta, & J. Kallio (toim.), *Lapsiperheiden köyhyys & huono-osaisuus* (s. 175–198). Vastapaino.
- Kauppinen, T.M., & Mikkilä, S. (2022). Suurten kaupunkien lähiöalueet erilaisuvat sosioekonomiselta rakenteeltaan. Teoksessa S. Karvonen, L. Kestilä, P. Saikkonen, & A. Aalto (toim.), *Suomalaisten hyvinvointi 2022* (s. 55–74). Terveystieteiden tutkimuskeskus.
- Kela. (i.a.). *Kuka voi saada perustoimeentulotukea*. Saatavilla 22.7.2024 <https://www.kela.fi/toimeentulotuki-kuka-voi-saada>
- Kettunen, I. (13.11.2017). Osallisuus on lapsen oikeus. *Talentia-lehti*. <https://www.talentia.fi/talentia-lehti/osallisuus-on-lapsen-oikeus/>
- Kirkko Helsingissä. (29.8.2023). *Kaste*. https://www.helsinginseurakunnat.fi/pitajanmaenseurakunta/artikkelit/kaste_12
- Kirkkoyhdinosaaminen. (i.a.). *Kirkon ammattien yhteinen ydinosaaminen*. Saatavilla 27.9.2024 <https://kirkkoyhdinosaaminen.fi/yhteinen-ydinosaaminen.html>
- Kiviniemi, K. (2018). Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa R. Valli. (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 2, Näkökulmia aloittelevalle*

tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin (s. 73–87). (5., uudistettu ja täydennetty painos.). PS-kustannus.

- Kuula, A. (2011). *Tutkimusetiikka: Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys* (2., uudistettu painos.). Vastapaino.
- L 1050/2018. Tietosuojalaki 5.12.2018/1050. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20181050>
- L 1301/2014. Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>
- L 417/2007. Lastensuojelulaki. 13.4.2007/417. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=lastensuojelulaki>
- L 540/2018. Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180540>
- L 652/2023. Kirkkolaki 14.4.2023/652. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2023/20230652>
- L 657/2023. Kirkkojärjestys 11.11.2021/657. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2023/20230657?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=kirkkoj%C3%A4rjestys>
- L 731/1999. Suomen perustuslaki 11.6.1999/731. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>
- Laihiala, T. (2020). Mitä leipäjonot kertovat lapsiperheiden huono-osaisuudesta? Teoksessa M. Hakovirta, & J. Kallio (toim.), *Lapsiperheiden köyhyys & huono-osaisuus* (s. 73–92). Vastapaino.
- Laihiala, T., & Mattila-Aalto, M. (2018). Ruoka-apu ja osallisuus. *Aikuiskasvatus*, 2/2018 159–161. <https://doi.org/10.33336/aik.88338>
- Leemann, L., Martelin, T., Koskinen, S., Härkänen, T., & Isola, A-M. (8.10.2021). Development and psychometric evaluation of the experiences of social inclusion scale. *Journal of human development and capabilities* 23(3), 400–424. <https://doi.org/10.1080/19452829.2021.1985440>
- Lindroos, E., Sirniö, O., & Vaalavuo M. (25.10.2021). *Lapsiköyhyys koko väestön köyhyyttä yleisempää Euroopassa: Suomessa lapsiköyhyyttä*

esiintyy etenkin yksinhuoltaja- ja maahanmuuttajaperheissä. INVEST Research Flagship Turun yliopisto. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202301092058>

Lipponen, K. (2020). *Resilienssi arjessa*. Duodecim.

Mattila, K. (2023). Osallisuuden poluilla kirkon kasvatuksessa. Teoksessa J. Porkka, & M. Valtonen. (toim.), *Lupa uskoa ja kasvaa: Kirkon kasvatuksen barometri 2022* (s. 25–49). Kirkon tutkimus ja koulutus.

Melin, H. (2012). Muuttuva yhteiskunta haastaa diakonian. Teoksessa R. Gothöni, R. Helosvuori, K. Kuusimäki, & K. Puuska (toim.), *Kantakaa toistenne kuormia – diakoniatyön perusteet ja käytäntö* (s. 49–79). Kirjapaja.

Ohisalo, M., & Saari, J. (2014). *Kuka seisoo leipäjonossa? Ruoka-apu 2010-luvun Suomessa*. Helsinki: Kunnallisan kehittämissäätiö. Tutkimusjulkaisu-sarjan julkaisu nro 83.

Opetushallitus. (i.a.). *Lasten osallisuus*. Saatavilla 20.1.2024

<https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/lasten-osallisuus>

Poijula, S. (2018). *Resilienssi: Muutosten kohtaamisen taito*. Kirjapaja.

Poijula, S. (2020). *Resilienssi: Muutosten kohtaamisen taito* (4., korjattu painos.). Kirjapaja.

Pörsti, L. (20.6.2023). *Helsingin Hermanniin avautui kauppa, jossa asioiminen ei maksa mitään*. <https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/helsingin-hermanniin-avautui-kauppa-jossa-asioiminen-ei-maksa-mitaan->

Ruotsalainen, P. (12.10.2021). *Lapsia elää tulojakauman kaikissa luokissa – köyhyysriski suurin nuorissa ja isoissa perheissä*. Tieto & Trendit. <https://stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2021/lapsia-elaa-tulojakauman-kaikissa-luokissa-koyhyysriski-suurin-nuorissa-ja-isoissa-perheissa/>

Ryen, A. (2007). Ethical Issues. In: Seale, C., & Gobo, G., & Gubrium, J., & Silverman, D (Ed.) *Qualitative Research Practice: Concise Paperback Edition* (1. p., s. 218–235). Sage Publications.

Rättyä, L. (2012). Diakoniatyö yksilöiden ja perheiden parissa. Teoksessa R. Gothöni, R. Helosvuori, K. Kuusimäki, & K. Puuska (toim.), *Kantakaa toistenne kuormia- diakoniatyön perusteet ja käytäntö* (s. 80–110). Kirjapaja.

- Saari, J. (2016). *Yksinäisten Suomi*. Gaudeamus.
- Saari, J., Eskelinen, N., & Björklund, L. (2020). *Raskas perintö: Ylisukupolvinen huono-osaisuus Suomessa*. Gaudeamus.
- Seppälä, T., & Grönlund, H. (2022). Millaista on helsinkiläinen köyhyys ja millainen tutkimus auttaa ymmärtämään sitä? *Urbaria summaries series*, (1) 2022. <https://www.helsinki.fi/assets/drupal/2022-01/Tuija%20Sepp%C3%A4l%C3%A4%20Henrietta%20Gr%C3%B6nlund%20Millaista%20on%20helsinkil%C3%A4inen%20k%C3%B6yhyys%20ja%20millainen%20tutkimus%20auttaa%20ymm%C3%A4rt%C3%A4m%C3%A4n%20sit%C3%A4.pdf>
- Seppänen-Järvelä, R., Åkerblad, L., & Haapakoski, K. (2019). *Monimenetelmällisen tutkimuksen integroivat strategiat*. Yhteiskuntapolitiikka-lehti. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138276/YP1903_Seppanen-Jarvelaym.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Serkkola, E. (7.3.2022). Pitäjänmäen kirkolla toimii erikoinen kauppa: asiakkaat tulevat sinne ajanvarauksella eikä hintoja näy missään. *Kirkko ja kaupunki*. <https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/pitajanmaen-kirkolla-toimii-erikoinen-kauppa-asiakkaat-tulevat-sinne-ajanvarauksella-eika-hintoja-nay-missaan>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (30.6.2023). *Perhe-etuudet*. <https://stm.fi/toimeentulo/lapsiperheet>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (i.a.). *Lapsistrategia*. Saatavilla 26.9.2024 <https://stm.fi/lapsistrategia>
- Suomen ev.lut. kirkko. (i.a.-a). *Perheet*. Saatavilla 5.12.2023 <https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/parisuhde-ja-perhe/perheet/>
- Suomen ev.lut. kirkko. (i.a.-b). *LAVA Lapsivaikutusten arviointi tarkoittaa lasten ja nuorten huomioimista kaikessa kirkon päätöksenteossa*. Saatavilla 30.1.2024 <https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/kasvatus/lava/>
- Suomen ev.lut. kirkko. (i.a.-c). *Diakonia avaa kirkon ovia*. [Julkaisu]. Saatavilla 8.12.2023 <https://evl.fi/plus/wp->

[content/uploads/sites/3/2023/11/DIAKONIA_avaa_kirkon_ovia_julkaisu_saavutettava.pdf](https://www.evli.fi/content/uploads/sites/3/2023/11/DIAKONIA_avaa_kirkon_ovia_julkaisu_saavutettava.pdf)

Suomen ev.lut. kirkko. (i.a.-d). *Seurakunta*. Saatavilla 11.12.2023

<https://evl.fi/sanasto/seurakunta/>

Suomen ev.lut. kirkko. (i.a.-e). *Varhaiskasvatus*. Saatavilla 11.12.2023

<https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/kasvatus/varhaiskasvatus/>

Suomen ev.lut. kirkko. (i.a.-f). *Diakoninen perhetyö*. Saatavilla 28.12.2023

<https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/diakonia/sosiaalinen-hyvinvointi-ja-ihmissuhteet/perhe/>

Suomen ev.lut. kirkko. (i.a.-g). *Perhelähtöisen seurakunnan suuntaviivat*. Saatavilla 29.12.2023

<https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/parisuhde-ja-perhe/perhelahtoisien-seurakunnan-suuntaviivat/>

Suomen ev.lut. kirkko. (i.a.-h). *Kirkkohallitus: Kirkkohallitus hoitaa yhteisiä tehtäviä*. Saatavilla 4.1.2024

<https://evl.fi/plus/paatoksenteko/kirkkohallitus/>

Suomen ev.lut. kirkko. (i.a.-i). *Minäkö perhetyön tekijä? – suuntaviivoja perhelähtöisen työtteen vahvistamiseen seurakunnassa*. Suomen ev.lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2009:10. Saatavilla 4.1.2024

<https://evl.fi/documents/1327140/39461555/Min%C3%A4k%C3%B6+perhety%C3%B6n+tekij%C3%A4/2f2d73e9-cdde-a809-d3c0-1dd092ef1f4e>

Suomen ev.lut. kirkko. (i.a.-j). *Taloudellinen ahdinko*. Saatavilla 22.1.2024

<https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/diakonia/taloudellinen-ahdinko/>

Suomen ev.lut. kirkko. (i.a.-k). *Vasu kirkossa*. Saatavilla 29.1.2024

<https://evl.fi/plus/wp-content/uploads/sites/3/2023/06/Vasu-kirkossa.pdf>

Sutinen, P. (2016). Kirkon perhetyön käsitteellistä tarkastelua. Teoksessa M. Valtonen, & P. Sutinen (toim.), *Varhaiskasvatus ja perhetoiminta seurakunnissa* (s. 57–70). Diakonia-ammattikorkeakoulu.

Takuusäätiö. (i.a.). *Velkaantumisen syyt*. Saatavilla 13.8.2024

<https://www.takuusaatio.fi/selviydy-veloistasi/velkojen-maksukeinot/velkaantumisen-syyt/>

- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2023). *Osallisuuden edistäjän opas*.
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/146717/URN_ISBN_978-952-408-088-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (8.3.2024). *Vapaaehtoistoimintaa järjestämällä ja tukemalla voidaan lisätä osallisuutta*. <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-edistamisen-mallit/vapaaehtoistoimintaa-jarjestamalla-ja-tukemalla-voidaan-lisata-osallisuutta>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (i.a.-a). *Osallisuus*. Saatavilla 19.1.2024
<https://thl.fi/aiheet/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (i.a.-b). *Osallisuuden edistäminen*. Saatavilla 22.1.2024
<https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (i.a.-c). *Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet*. Saatavilla 22.1.2024
<https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet>
- Tietosuojavaltuutetun toimisto. (i.a.-a.). *Henkilötietojen käsittelyn elinkaari, tietosuojaperiaatteet ja tietojen suojaaminen tutkimuksessa*. Saatavilla 28.9.2024
<https://tietosuoja.fi/henkilotietojen-kasittelyn-elinkaari-tietosuojaperiaatteet-ja-tietojen-suojaaminen>
- Tietosuojavaltuutetun toimisto. (i.a.-b). *Aineiston hävittäminen, anonymisointi tai arkistointi tutkimuksen päättyessä*. Saatavilla 28.9.2024
<https://tietosuoja.fi/aineiston-havittaminen-anonymisointi-tai-arkistointi-tutkimuksen-paattyessa>
- Tilastokeskus. (16.12.2021). Pienituloisten määrä väheni vuonna 2020 [Tietokanta].
https://www.stat.fi/til/tjt/2020/03/tjt_2020_03_2021-12-16_tie_001_fi.html
- Tilastokeskus. (i.a.). Perhe. [Tietokanta]. <https://www.stat.fi/meta/kas/perhe.html>

- Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2024). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (Uudistettu laitos.). Tammi.
- Valli, R. (2018). Vastausten tulkinta määrällisessä tutkimuksessa. Teoksessa R. Valli. (toim.), *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* (s. 261–275). (5., uudistettu ja täydennetty painos.). PS-kustannus.
- Valtonen, M.; & Sutinen, P. (2016). Yhteiskunnalliset muutokset haastavat kirkon varhaiskasvatusta ja perhetyötä. Teoksessa M. Valtonen, & P. Sutinen (toim.), *Varhaiskasvatus ja perhetoiminta seurakunnissa* (s. 169–175). Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Van Aerschot, L., Häikiö, L., Snellman, K., & Kallinen, Y. (2016). *Nuoret, pienituloisuus ja asuinalueiden eriytyminen: Lähiössä asuvien nuorten käsityksiä taloudellisesta niukkuudesta*. Yhteiskuntapolitiikka-lehti. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2016102725605>
- Vehkalahti, K. (2014). *Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät*. Finn Lectura.
- Vilka, H. (2021a). *Näin onnistut opinnäytetyössä: Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin*. PS-kustannus.
- Vilka, H. (2021b). *Tutki ja kehitä* (5., päivitetty painos.). PS-kustannus.

LIITE 1. Saatekirje

Hei,

Olemme neljän opiskelijan opinnäytetyötiimi ja opiskelemme Diakonia- ammatti- korkeakoulussa Helsingissä kaksoistutkintoa: sosionomi sekä diakoniatyö/kirkon varhaiskasvatus. Teemme opinnäytetyötä, joka tehdään yhteistyössä sen tilanneen Pitäjänmäen seurakunnan kanssa.

Teemme tutkimuspainotteisen opinnäytetyön, jonka tavoitteena on oheisen kyselylomakkeen avulla kartoittaa, minkälaisia kokemuksia perheillä on Pitäjänmäen seurakunnan diakonisesta kaupasta ja/tai perhetoiminnan palveluista. Olemme kiinnostuneet tutkimaan, ovatko ne helpottaneet perheiden arkea, paineensietokykyä, osallisuutta ja/tai taloudellista tilannetta. Pitäjänmäen seurakunta saa käyttöönsä tutkimuksellista tietoa palveluistaan ja niiden tarpeellisuudesta sekä merkityksestä vastaajille.

Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista. Kyselyyn vastataan nimettömästi. Vastauksista ei voi päätellä henkilöllisyyttäsi ja ne käsitellään anonyymisti ja luottamuksellisesti. Osa kysymyksistä voi tuntua hieman arkaluontoisilta, mutta ne ovat merkityksellisiä opinnäytetyön tutkimustulosten kannalta. Tietoja säilytetään oppilaitoksen tietokannassa, johon ei ole pääsyä muilla kuin opinnäytetyön tekijöillä. Paperisia lomakkeita säilytetään lukitussa kaapissa. Tutkimusaineisto kerätään Pitäjänmäen seurakunnan diakoni- ja perhetoiminnan kehittämistä varten, jossa tämä opinnäytetyö on yhtenä työkaluna.

Tutkimus valmistuu joulukuussa 2024. Sen jälkeen opinnäytetyö on luettavissa Theseus-julkaisuarkistossa. Toimitamme työn myös tulostettuna Pitäjänmäen seurakunnalle.

Kysely on tarkoitettu perheille, jotka ovat käyttäneet Pitäjänmäen seurakunnan diakonisen kaupan ja/tai perhetoiminnan palveluita (vähintään yhtä palvelua). Palveluiden kehittämisen näkökulmasta olisi suuri apu, että voisit käyttää hetken

aikaasi ja vastata kyselyyn sinua ja perhettäsi koskien. Vastaamiseen menee noin 10–15 minuuttia. Suurin osa kysymyksistä on monivalintakysymyksiä, joihin voit valita sopivimman vastauksen valmiista vaihtoehdoista.

Suuri kiitos osallistumisesta!

Vastaamme mielellämme tutkimusta koskeviin kysymyksiin os.

pilvi.holvisto@student.diak.fi, helene.moller@student.diak.fi, niina.oliaku@student.diak.fi ja saila.sarkkila@student.diak.fi.

Ystävällisin terveisin:

Opiskelijat Pilvi Holvisto, Helene Möller, Niina Oliaku ja Saila Sarkkila
Tutkimuksen ohjaavat opettajat Tiina Häkkinen ja Sanna-Maija Kohonen
Tutkimuksen ohjaava diakoniatyöntekijä Pia Saarela, Pitäjänmäen seurakunta

LIITE 2. Kyselylomake

Kyselylomake perheille Pitäjänmäen seurakunta

Aseta "X" kohtaan, joka parhaiten kuvastaa vastaustasi.

1. Mitä kautta olet kuullut Pitäjänmäen seurakunnan diakonisesta kaupasta ja perhetoiminnasta?
 Seurakunnan työntekijät   Seurakunnan verkkosivut   Sosiaalinen media   Tuttavat/ystävät   Ilmoitustaulut
 Joku muu, mikä? _____

2. Montako kertaa sinä tai perheesi olette asioineet diakonisessa kaupassa viimeisen vuoden aikana?
 Viikottain (1 x viikossa)   Kuukausittain (1-2 x kuukaudessa)   Yli 5 x vuodessa   Alle 5 x vuodessa

Diakoninen ruokakauppa

	Eri mieltä	Osittain eri mieltä	En osaa sanoa	Osittain samaa mieltä	Samaa mieltä
3. Valikoima on monipuolinen	☐	☐	☐	☐	☐
4. Pystyn toivomalla vaikuttamaan valikoimaan	☐	☐	☐	☐	☐
5. Saan valita tarvitsemiä tuotteita	☐	☐	☐	☐	☐
6. Kaupan palvelut ovat hyödyllisiä	☐	☐	☐	☐	☐

Kuinka usein..

	Ei koskaan	Harvoin	Silloin tällöin	Usein	Aina
7. Vihanneksia/hedelmiä on tarjolla?	☐	☐	☐	☐	☐
8. Liha/kala/kana/kasvis tuotteita on tarjolla?	☐	☐	☐	☐	☐
9. Kuivat tuotteita on tarjolla?	☐	☐	☐	☐	☐
10. Maitotuotteita on tarjolla?	☐	☐	☐	☐	☐
11. Hygieniatuotteita on tarjolla?	☐	☐	☐	☐	☐
12. Lasten ruokia on tarjolla?	☐	☐	☐	☐	☐
13. Lasten hygieniatuotteita on tarjolla? (voipat, wipes, talkit ym.)	☐	☐	☐	☐	☐

14. Minulle on tehty Kriisirahastoon hakemus

15. Minulle on tehty Tukikummeihin hakemus

16. Minulle on tehty Kotimaanapuun hakemus

17. Muu taloudellinen tuki

	Ei	Kyllä
14. Minulle on tehty Kriisirahastoon hakemus	☐	☐
15. Minulle on tehty Tukikummeihin hakemus	☐	☐
16. Minulle on tehty Kotimaanapuun hakemus	☐	☐
17. Muu taloudellinen tuki	☐	☐

Palvelu

	Eri mieltä	Osittain eri mieltä	En osaa sanoa	Osittain samaa mieltä	Samaa mieltä
17. Ruoka-apu on ollut riittävä	☐	☐	☐	☐	☐
18. Minua on ohjattu myös muihin palveluihin	☐	☐	☐	☐	☐
19. Olen saanut apua asiointissa (Esim. Kela)	☐	☐	☐	☐	☐
20. Perheeni on saanut taloudellista apua	☐	☐	☐	☐	☐
21. Olen päässyt asioimaan kaupassa itselleni sopivalla ajalla	☐	☐	☐	☐	☐
22. Ajanvaraus diakoniseen kauppaan on helppoa	☐	☐	☐	☐	☐
23. Toivoisin diakonisen kaupan aukiolon olevan laajempaa arkisin	☐	☐	☐	☐	☐

24. Mikä olisi sinulle paras aika asioida kaupassa?

☐ Arkisin klo 9-12	☐ Lauantaisin klo 9-12	☐ Sunnuntaisin klo 9-12	☐ Ilman ajanvarausta 1 x vk klo 9-14
☐ Arkisin klo 13-16	☐ Lauantaisin klo 13-16	☐ Sunnuntaisin klo 13-16	☐ Ilman ajanvarausta 1 x vk klo 11-16

(Esim. Säännöllisesti tiistaisin klo 9-14/11-16)

Anna vapaamuotoinen palaute halutessasi yllä oleviin kysymyksiin liittyen

---

Kyselylomake perheille Pitäjänmäen seurakunta

Aseta "X" kohtaan, joka parhaiten kuvastaa vastaustasi.

Seurakunnan perhetoimintaan osallistuminen

Perheemme käy/on käynyt tai käyttää/on käyttänyt...

	Ei koskaan	Harvoin	Silloin tällöin	Usein	Melkein aina
25. Olkkarissa	☐	☐	☐	☐	☐
26. Perhekerhossa	☐	☐	☐	☐	☐
27. Leinillä/retkillä	☐	☐	☐	☐	☐
28. Tukea arkeen- kotikäyntejä	☐	☐	☐	☐	☐
29. Pyhäkoulussa/tilaavat kirjepyhäkoulua	☐	☐	☐	☐	☐
30. Viikonlopputapahtumissa	☐	☐	☐	☐	☐
31. Aamukellarissa	☐	☐	☐	☐	☐
32. Vaihtotavarahyllyä <small>(sijaitsee diakonisessa kaupassa)</small>	☐	☐	☐	☐	☐
33. Vaihtopäivässä	☐	☐	☐	☐	☐
34. Päiväkerhossa	☐	☐	☐	☐	☐
35. Kirkkomuskarissa	☐	☐	☐	☐	☐
36. Ekavauvoryhmässä	☐	☐	☐	☐	☐
37. Lasta odottavien toiminnassa	☐	☐	☐	☐	☐

Yhteisön merkitys ja osallisuus

	Eri mieltä	Osittain eri mieltä	En osaa sanoa	Osittain samaa mieltä	Samaa mieltä
38. Perhetoiminnalla on positiivinen merkitys arjessani	☐	☐	☐	☐	☐
39. Seurakunnalta saamani palvelu on lisännyt voimavarojani arjessa	☐	☐	☐	☐	☐
40. Diakonia- ja/tai perhetoiminta on tuonut toivoa elämäni	☐	☐	☐	☐	☐
41. Saan diakoniatyöntekijän kanssa sovittua aina tarvittaessa tapaamisajan, jossa saan tarvitsemaani apua	☐	☐	☐	☐	☐
42. Pitäjänmäen seurakunnan palveluista on konkreettista apua perheellemme	☐	☐	☐	☐	☐
43. Osallistun vapaaehtoistyöhön seurakunnassa	☐	☐	☐	☐	☐
44. Vapaaehtoistyössä toimiminen on minulle tärkeää	☐	☐	☐	☐	☐
45. Vapaaehtoistyö on tuonut säännöllisyyttä arkeeni	☐	☐	☐	☐	☐
46. Olen tyytyväinen Pitäjänmäen seurakunnalta saatuihin palveluihin, joita perheemme on käyttänyt	☐	☐	☐	☐	☐

	Ei	Kyllä
47. Olemme kertoneet seurakunnan perhetoiminnasta tuttavillemme	☐	☐
48. Olemme kertoneet diakonisen kaupan palvelusta tuttavillemme	☐	☐
49. Perheemme on saanut uusia tuttavuuksia palvelujen kautta	☐	☐
50. Koemme olomme tervetulleeksi seurakunnassa	☐	☐

51. Onko diakonisella kaupalla muuta lisäarvoa kuin ruoka-apu elämässänne?

Säännöllisyys arjessa
  Mahdollisuus tulla kohdatuksi
  Saada tukea elämänhallintaan
  Joku muu, mikä? _____

52. Onko seurakunnan perhetoiminnalla lisäarvoa elämässänne?

Säännöllisyys arjessa
  Mahdollisuus tulla kohdatuksi
  Saada tukea elämänhallintaan
  Joku muu, mikä? _____

Kyselylomake perheille Pitäjänmäen seurakunta

53. Onko perheellänne ollut elämäntilannetta, jossa seurakunnan palvelut eivät vastanneet odotuksianne tai et kokenut tarpeelliseksi käyttää seurakunnan palveluita? Kerro lyhyesti:

---

54. Millaisessa vapaaehtoistoiminnassa voisit nähdä itsesi seurakunnassa?
(Esim. Oikkarin keittiövastaava, avoin perhetoiminta, messuavustaja, erilaisten tilaisuuksien vetäjä/avustaja?)

Anna vapaaehtoista palautetta halutessasi

Aseta "X" kohtaan, joka parhaiten kuvastaa vastaustasi.

55. Ikä 18-25 26-35 36-49 50+

56. Siviilisäätty Naimaton Naimisissa Avoliitossa Eronnut Leski Rekisteröidyssä parisuhteessa
 Eronnut rekisteröidystä parisuhteesta Leski rekisteröidystä parisuhteesta Joku muu, mikä? _____

57. Koulutus Kansa-peruskoulu Lukio/ammattikoulu Ammattikorkeakoulu Yliopisto

Joku muu, mikä? _____

58. Olen.. Työssäkäyvä Työtön Opiskelija Eläkkeellä Kotivanhempi Kotihoidontuella

Vanhempainvapaalla Sairauslomalla Kuntoutustuella Joku muu, mikä? _____

59. Rastita seuraavista mikäli, joku vaihtoehdoista vaikuttaa perheesi arkeen

☐ Perheen vanhemmat ovat eronneet	☐ Taloudelliset vaikeudet	☐ Pienituloisuus
☐ Jollakin perheen jäsenistä on pitkäaikaissairaus	☐ Velkaantuminen	☐ Mielen terveyden haasteet
☐ Päihteiden liikkakäyttö	☐ Pitkäaikaistyöttömyys	☐ Pätkätyö
☐ En halua vastata	☐ Joku muu, mikä? _____	

60. Rastita seuraavista mikäli, lapsuuden perheessäsi on ollut

☐ Perheen vanhemmat ovat eronneet	☐ Taloudelliset vaikeudet	☐ Pienituloisuus
☐ Jollakin perheen jäsenistä on pitkäaikaissairaus	☐ Velkaantuminen	☐ Mielen terveyden haasteet
☐ Päihteiden liikkakäyttö	☐ Pitkäaikaistyöttömyys	☐ Pätkätyö
☐ En halua vastata	☐ Joku muu, mikä? _____	

61. Taloudessani asuu itseni lisäksi 1 täysi-ikäinen henkilö 2 tai useampi täysi-ikäinen henkilö

62. Lasten ikä ja lukumäärä _____

